

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Факультет соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра початкової і спеціальної освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

на тему: «LEGO-терапія як засіб розвитку мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями»

Виконала: здобувач вищої освіти
групи сол24м
Заочної форми навчання
Спеціальність 016.01 Спеціальна освіта
(Логопедія)
Освітня програма: Спеціальна освіта.
Логопедія
Забеліної Катерини Віталіївни
Керівник: д-р пед. наук, професор
Шевченко Ю.М.
Рецензент: директор КЗДО КТ №38
КМР
Мякушко І.І.

Запоріжжя - 2025

АНОТАЦІЯ

Забєліна К.В.

«LEGO-терапія як засіб розвитку мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями»

Кваліфікаційна робота присвячена теоретичному обґрунтуванню та експериментальній перевірці ефективності використання LEGO-терапії як інноваційної технології розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями.

У роботі розкрито психолого-педагогічні засади мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку, охарактеризовано сутність, види та причини мовленнєвих порушень, проаналізовано сучасні підходи до їх подолання. Особливу увагу приділено інтеграції ігрових, сенсомоторних та інноваційних методів корекційного впливу в логопедичній практиці.

Методологічну основу дослідження становлять праці українських учених – І. Беха, К. Крутій, Л. Лисенко, О. Трофименко, Н. Гавриш, Г. Беленької, а також зарубіжних дослідників – R. Owens, L. Bloom, M. Lahey, A. Vandura, які вивчали особливості мовленнєвого розвитку та ефективність інноваційних освітніх технологій.

Аналіз нормативно-правової бази спирається на Закон України «Про дошкільну освіту» (2001), Базовий компонент дошкільної освіти (ред. 2021 р.), Концепцію розвитку дошкільної освіти в Україні на 2022–2032 рр., а також міжнародні документи UNESCO та UNICEF, що визначають стратегічні напрями інклюзивної освіти й підтримки дітей із порушеннями мовлення.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням кількості дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями. За даними МОН України (2023), понад 30 % старших дошкільників потребують логопедичної допомоги. У міжнародному контексті, за даними American Speech-Language-Hearing Association (ASHA), мовленнєві розлади спостерігаються у 8–10 % дітей. Це

вимагає запровадження сучасних, креативних та науково обґрунтованих технологій корекції, однією з яких є LEGO-терапія.

Мета дослідження полягає у розробленні, впровадженні та експериментальній перевірці програми логопедичних занять із використання LEGO-терапії для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку.

У процесі дослідження визначено рівні мовленнєвого розвитку дітей, проведено формувальний експеримент на базі Комунального закладу дошкільної освіти комбінованого типу № 38 Криворізької міської ради. Реалізація програми «Говоримо, граючись!» сприяла підвищенню якості мовленнєвої діяльності дітей: частка учасників із високим рівнем мовленнєвого розвитку зросла з 14 % до 57 %, зменшилась кількість дітей із низьким рівнем із 43 % до 0 %.

Практичне значення роботи полягає у створенні та апробації авторської програми логопедичних занять із використання LEGO-терапії, яку можна застосовувати в роботі логопедів, вихователів і фахівців інклюзивно-ресурсних центрів.

Отримані результати підтвердили гіпотезу про те, що LEGO-терапія є ефективним засобом розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників, забезпечує гармонійне поєднання навчання, гри та соціальної взаємодії, сприяє розвитку комунікативної активності, впевненості в собі й позитивного емоційного стану дітей

ABSTRACT

Zabelina K.V.

“LEGO Therapy as a Means of Speech Development in Preschool Children with Speech Disorders”

The qualification paper is devoted to the theoretical substantiation and experimental verification of the effectiveness of using LEGO therapy as an innovative technology for the development of speech in senior preschool children with speech disorders.

The paper reveals the psychological and pedagogical foundations of speech development in preschool children, characterizes the essence, types, and causes of speech disorders, and analyzes modern approaches to their correction. Special attention is paid to the integration of play-based, sensorimotor, and innovative methods of corrective influence in speech therapy practice.

The methodological basis of the study consists of the works of Ukrainian scholars - I. Bekh, K. Krutii, L. Lysenko, O. Trofymenko, N. Havrysh, H. Bielenka - and foreign researchers - R. Owens, L. Bloom, M. Lahey, A. Bandura - who investigated the peculiarities of speech development and the effectiveness of innovative educational technologies.

The regulatory and legal framework of the research is based on the Law of Ukraine “On Preschool Education” (2001), the Basic Component of Preschool Education (2021 edition), and the Concept for the Development of Preschool Education in Ukraine for 2022-2032. International documents of UNESCO and UNICEF defining strategic directions of inclusive education and support for children with speech disorders are also analyzed.

The relevance of the research is determined by the increasing number of preschool children with speech impairments. According to the Ministry of Education and Science of Ukraine (2023), over 30% of senior preschoolers require speech therapy assistance. In the international context, data from the American Speech-Language-Hearing Association (ASHA) indicate that 8-10% of children experience speech disorders. These statistics highlight the need for modern, creative, and scientifically grounded correctional technologies, one of which is LEGO therapy.

The purpose of the research is to develop, implement, and experimentally test a speech therapy program using LEGO therapy to improve the speech abilities of older preschool children.

During the study, the levels of children’s speech development were determined, and a formative experiment was conducted at the Municipal Preschool Educational Institution (Combined Type) No. 38 of the Kryvyi Rih City Council. The implementation of the program “Speaking While Playing!” contributed to an

improvement in children's speech performance: the share of children with a high level of speech development increased from 14% to 57%, while the number of children with a low level decreased from 43% to 0%.

The practical significance of the study lies in the creation and testing of the author's speech therapy program using LEGO therapy, which can be applied in the work of speech therapists, educators, and specialists of inclusive resource centers.

The obtained results confirmed the hypothesis that LEGO therapy is an effective means of developing preschool children's speech competence. It provides a harmonious combination of learning, play, and social interaction, promotes communicative activity, self-confidence, and positive emotional development.

Реферат

здобувача вищої освіти Забеліної Катерини Віталіївни
на тему «LEGO-терапія як засіб розвитку мовлення у дітей дошкільного віку
з мовленнєвими порушеннями»

Загальна характеристика роботи

Актуальність дослідження. Розвиток мовлення у дошкільників є важливою умовою їхнього повноцінного розвитку, проте значна кількість дітей цього віку має різні мовленнєві порушення. Традиційні методи логопедичної корекції не завжди забезпечують бажаний результат, особливо у складних випадках загального недорозвинення мовлення. Це зумовлює необхідність пошуку інноваційних підходів. Одним із таких підходів виступає LEGO-терапія - метод, що поєднує корекційну роботу з ігровою діяльністю, підвищуючи мотивацію та активність дітей. Досвід використання конструктора LEGO як інструменту розвитку мовлення підтверджує його ефективність у створенні природного, ігрового середовища для комунікації. Під час конструювання діти активно залучаються до мовленнєвої діяльності: описують свої дії, домовляються між собою, ставлять запитання, розповідають історії - тобто розвивають мовлення невимушено і зацікавлено. LEGO-моделі слугують опорою для формування зв'язного мовлення, збагачення словникового запасу, засвоєння граматичних конструкцій та розвитку навичок діалогу. Таким чином, LEGO-технології розглядаються як перспективний напрям у логопедичній роботі, що інтегрує мовленнєвий розвиток з грою і творчістю. Актуальність теми дослідження підкріплюється сучасною тенденцією впровадження інноваційних психокорекційних технологій (арт-терапія, казкотерапія тощо) в роботу з дітьми із особливими освітніми потребами, до яких належить і LEGO-терапія як ефективний засіб стимуляції мовлення дітей.

Об'єкт дослідження. Процес корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження. Педагогічні умови та ефективність використання LEGO-терапії у розвитку мовлення дошкільників з мовленнєвими порушеннями.

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність LEGO-терапії як засобу розвитку мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати науково-теоретичні підходи до проблеми мовленнєвих порушень у дошкільників та традиційних методів їх корекції.

2. З'ясувати психолого-педагогічні засади та технологічні можливості використання LEGO-терапії в логопедичній практиці.

3. Вивчити початковий рівень сформованості мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями (констатувальний етап експерименту).

4. Розробити і апробувати програму логопедичних занять із використанням LEGO-терапії для розвитку мовлення.

5. Проаналізувати результати формувального експерименту та оцінити ефективність запропонованої методики LEGO-терапії.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано комплекс методів: теоретичні (аналіз науково-методичної літератури, синтез, узагальнення, порівняння підходів) - для вивчення стану проблеми та розробки підходів; емпіричні (педагогічне спостереження, анкетування батьків, тестування рівня мовленнєвого розвитку дітей, педагогічний експеримент) - для збору даних про ефективність методики; статистичні - для кількісної та якісної обробки результатів експерименту та перевірки достовірності отриманих даних.

Наукова новизна. Вперше здійснено комплексний аналіз можливостей LEGO-терапії в логопедичній роботі з дошкільниками, розроблено авторську методику використання LEGO-конструктора у корекційній роботі, а також експериментально підтверджено її ефективність у формуванні комунікативних навичок та розвитку мовлення дітей з мовленнєвими порушеннями. Окрім того,

запропоновано методичні рекомендації для фахівців щодо впровадження LEGO-technology у практику логопедичних занять.

Практичне значення. Результати дослідження мають прикладний характер: розроблена програма занять з використанням LEGO-терапії та надані методичні рекомендації можуть застосовуватися логопедами, вихователями закладів дошкільної освіти та батьками для розвитку мовлення дітей із порушеннями. Впровадження ігрових LEGO-технологій у логопедичну практику розширює арсенал засобів корекційної педагогіки та сприяє підвищенню ефективності роботи з дітьми, що мають мовленнєві вади.

Експериментальна база дослідження: Комунальний заклад дошкільної освіти комбінованого типу (ясла-садок) №38 Криворізької міської ради, старша дошкільна група. У логопедичній групі закладу навчається 14 дітей старшого дошкільного віку (5–6 років).

Апробація результатів дослідження:

Результати дослідження були представлені на таких заходах:

- V Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Професійна підготовка майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти...» (16 квітня 2025 р.), де автор представив основні положення роботи.
- Програма «Благополуччя педагогів» від War Child (січень 2025 р., 24 години) - отримані знання використано для покращення корекційно-розвиткової роботи.
- Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти (4 квітня 2025 р., 30 годин). Програма дала можливість поглибити знання щодо:
  - вимог законодавства до ЗДО,
  - сучасних українських та міжнародних практик,
  - створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища,
  - організації та моделювання різних форм освітнього процесу.
- Отримано подяку Всеукраїнської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти» (2025 р.) за активну участь у професійній діяльності.

Структура роботи

Магістерська робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг роботи 70 сторінок друкованого тексту, основна частина 63, робота містить 3 таблиці та 2 ілюстрації (схематичні рисунки, діаграми).

Перший розділ - «Теоретичні основи використання LEGO-терапії у логопедичній практиці». У цьому розділі висвітлено психолого-педагогічну характеристику дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями та проаналізовано сутність, класифікацію і основні причини цих порушень. Розглянуто сучасні інноваційні технології в логопедичній роботі та їхні можливості. Особливу увагу приділено LEGO-терапії як новітньому засобу психолого-педагогічного впливу: описано концепцію LEGO-technology, принципи її застосування та потенціал у розвитку мовлення. В огляді літератури відзначено, що використання конструктора LEGO дозволяє інтегрувати навчання мовленню з ігровою діяльністю, створюючи сприятливі умови для формування мовленнєвих навичок у дошкільників. Теоретичний аналіз підтвердив значний інтерес науковців і практиків до впровадження ігрових методів (зокрема LEGO-технологій) у корекційну роботу з дітьми, що мають порушення мовлення.

Другий розділ - «Діагностика рівня мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями». У цьому розділі докладно описано організацію та методiku проведення констатувального етапу педагогічного експерименту. Наведено характеристику вибірки дослідження - дошкільників із різними мовленнєвими порушеннями - та умови проведення діагностики. Розроблено і описано інструментарій та критерії оцінювання рівня мовленнєвого розвитку дітей (включаючи показники сформованості звуковимови, словникового запасу, граматичної правильності та зв'язності мовлення). Проведено первинне обстеження мовлення дітей, результати якого проаналізовано кількісно і якісно. За підсумками цього аналізу визначено актуальні корекційні напрями роботи: виявлено найбільш уразливі аспекти мовленнєвого розвитку, що потребують цілеспрямованого втручання. Зокрема,

було встановлено, що у більшості обстежених дітей спостерігаються недоліки звуковимови, обмежений словниковий запас та труднощі у побудові зв'язних висловлювань, що підтверджує потребу в застосуванні спеціальних методик для їх подолання. Цей розділ закладає основу для розробки програми корекційно-розвивальної роботи з використанням LEGO-терапії.

Третій розділ - «Експериментальна перевірка ефективності LEGO-терапії як засобу розвитку мовлення». У заключному розділі представлено перебіг і результати формувального експерименту з використанням LEGO-терапії. Розроблено авторську програму логопедичних занять, інтегрованих з LEGO-ігровою діяльністю: описано зміст ігрових вправ та завдань для розвитку різних компонентів мовлення (фонетики, лексики, граматики, зв'язного мовлення) за допомогою конструктора LEGO. Наведено приклади занять, де діти виконували артикуляційні вправи, будуючи моделі з LEGO, складали розповіді за побудованими сценами, розігрували діалоги між фігурками тощо - все це у формі захопливої гри. Розділ детально висвітлює проведення формувального етапу експерименту: розподіл дітей на експериментальну та контрольну групи, тривалість і етапи занять, роль педагога-логопеда та асистентів. Після реалізації програми повторно оцінено мовленнєвий розвиток дітей обох груп. Виявлено позитивну динаміку у дітей експериментальної групи: покращення вимови складних звуків, збільшення активного словника, граматично правильніше мовлення та зростання здатності будувати зв'язні висловлювання. Зокрема, діти експериментальної групи почали частіше ініціювати спілкування, активно коментувати свої дії під час гри, складати довші й змістовніші фрази. У контрольній групі, що навчалась за стандартною програмою без LEGO, таких виражених змін не зафіксовано. Таким чином, експериментально доведено ефективність LEGO-терапії: інтеграція конструювання в логопедичні заняття значуще підвищила показники мовленнєвого розвитку дітей порівняно з традиційними підходами.

Наприкінці розділу подано методичні рекомендації для практичних логопедів щодо впровадження LEGO-технологій у роботу - зокрема, поради з

підбору конструктора відповідно до віку та мовленнєвих завдань, організації групових LEGO-занять для розвитку комунікативних навичок, співпраці з батьками у підтримці мовленнєвої активності дітей через гру.

Висновки

У магістерській роботі теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність використання LEGO-терапії як засобу розвитку мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями. Реалізація поставленої мети забезпечувалася послідовним виконанням завдань дослідження, що дозволило отримати науково обґрунтовані та практично значущі результати.

У процесі виконання першого завдання було проаналізовано науково-теоретичні підходи до проблеми мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку та традиційних методів їх корекції. Встановлено, що мовленнєві порушення мають системний характер і впливають не лише на мовленнєву діяльність, а й на пізнавальну, емоційно-вольову та соціальну сфери розвитку дитини. Аналіз праць вітчизняних і зарубіжних науковців засвідчив необхідність використання комплексного, інтегрованого та особистісно орієнтованого підходу до корекційно-розвиткової роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями.

Виконання другого завдання дало змогу з'ясувати психолого-педагогічні засади та технологічні можливості використання LEGO-терапії у логопедичній практиці. Визначено, що LEGO-терапія є інноваційною ігровою технологією, яка поєднує мовленнєвий, когнітивний, емоційний і моторний розвиток дитини. Вона створює сприятливе емоційне середовище, підвищує мотивацію до мовленнєвої діяльності, сприяє формуванню комунікативних навичок, розвитку дрібної моторики та позитивної самооцінки дошкільників.

У межах третього завдання було вивчено початковий рівень сформованості мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями на констатувальному етапі експерименту. Результати діагностичного обстеження засвідчили переважання середнього та низького рівнів мовленнєвого розвитку, що проявлялося у порушеннях звуковимови, обмеженості

словникового запасу, аграматизмах і недостатньо сформованому зв'язному мовленні. Отримані дані підтвердили актуальність і доцільність впровадження інноваційних корекційних технологій, зокрема LEGO-терапії.

У процесі реалізації четвертого завдання було розроблено та апробовано програму логопедичних занять із використанням LEGO-терапії, спрямовану на розвиток фонетико-фонематичної, лексико-граматичної та зв'язної сторін мовлення. Програма передбачала поєднання індивідуальних, підгрупових і групових форм роботи, використання ігрових, мовленнєвих і сенсомоторних вправ, що забезпечило активну участь дітей у корекційно-розвивальному процесі.

П'яте завдання було спрямоване на аналіз результатів формувального експерименту та оцінку ефективності запропонованої методики LEGO-терапії. Порівняльний аналіз показників мовленнєвого розвитку дітей експериментальної та контрольної груп засвідчив позитивну динаміку в експериментальній групі. Зокрема, відзначено покращення якості звуковимови, збагачення словникового запасу, зменшення кількості граматичних помилок, підвищення рівня зв'язності мовлення та комунікативної активності дітей.

Отже, результати дослідження підтверджують ефективність LEGO-терапії як сучасного засобу розвитку мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями. Запропонована методика є доцільною для використання у практичній діяльності логопедів закладів дошкільної освіти, сприяє оптимізації корекційно-розвиткової роботи та створенню позитивного емоційного середовища для мовленнєвого розвитку дітей.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у розширенні можливостей застосування LEGO-терапії в умовах інклюзивної освіти, поєднанні її з іншими інноваційними технологіями та вивченні довготривалого впливу на мовленнєвий і соціальний розвиток дітей.

Звіт подібності

Метадані

Назва організації

Melitopol State Pedagogical University named after B.Khmelnytskyi

Заголовок

Лего-терапія як засіб розвитку мовлення

Науковий керівник / Експерт

Автор Анастасія Сухомлінова

Підрозділ

Melitopol State Pedagogical University named after B.Khmelnytskyi

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

9494

Кількість слів

79768

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навісний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		1

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копію тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копію тексту

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ LEGO-ТЕРАПІЇ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....	4
1.1. Психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями.....	8
1.2. Сутність, класифікація та причини мовленнєвих порушень у дошкільників.....	11
1.3. Інноваційні технології у логопедичній роботі: сучасні підходи.....	15
1.4. LEGO-терапія як засіб психолого-педагогічного впливу: зміст, принципи, форми реалізації.....	18
Висновки до першого розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА РІВНЯ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	25
2.1. Організація й методика проведення констатувального етапу експерименту	25
2.2. Інструментарій та критерії оцінювання мовленнєвого розвитку	29
2.3. Аналіз результатів діагностики та визначення корекційних напрямів.....	33
Висновки до другого розділу.....	36
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ LEGO-ТЕРАПІЇ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ.....	39
3.1. Розробка програми логопедичних занять із використанням LEGO-терапії.....	39
3.2. Організація формувального етапу педагогічного експерименту.....	43
3.3. Динаміка мовленнєвого розвитку дітей після застосування LEGO-терапії.....	47
3.4. Методичні рекомендації для логопедів щодо впровадження LEGO-технологій у практику.....	50

Висновки до третього розділу.....	55
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Розвиток мовлення у дітей дошкільного віку є одним із ключових аспектів формування їхньої особистості, когнітивних здібностей та соціальних навичок. Відповідно до сучасних досліджень, ефективність логопедичної корекції значною мірою залежить від використання інноваційних методів, які створюють сприятливі умови для навчання у форматі гри (Гаврилова, 2020).

Одним із таких інноваційних підходів є LEGO-терапія, що поєднує у собі розвивальні та корекційні методи й сприяє активізації мовленнєвої діяльності дітей. Як зазначає О. Г. Савченко, «гра є провідним видом діяльності дошкільника, тому саме через ігрову взаємодію дитина найкраще засвоює нові знання та мовленнєві навички» (Савченко, 2019). Використання конструктора LEGO дозволяє зробити навчання природним, мотивувальним та ефективним.

За результатами педагогічних спостережень і наукових досліджень, застосування LEGO-терапії в логопедичній роботі сприяє розвитку:

- комунікативних навичок,
  - лексико-граматичної будови мовлення,
  - зв'язного мовлення,
  - дрібної моторики, що безпосередньо впливає на мовленнєвий розвиток
- (Кононко, 2018).

Актуальність теми зумовлена також необхідністю пошуку нових ефективних методів корекції мовленнєвих порушень у дітей, оскільки традиційні підходи не завжди забезпечують бажані результати, особливо у випадках дітей із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ) та іншими мовленнєвими розладами.

Об'єкт дослідження:

Процес логопедичної корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження:

Педагогічні умови та ефективність використання LEGO-терапії в розвитку мовлення дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Мета дослідження:

Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність LEGO-терапії як засобу розвитку мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями на логопедичних заняттях.

Завдання дослідження

1. Проаналізувати науково-теоретичні підходи до проблеми мовленнєвих порушень у дошкільників та методів їх корекції.
2. З'ясувати особливості використання LEGO-терапії в логопедичній практиці, її психолого-педагогічні засади та технологічні можливості.
3. Вивчити рівень сформованості мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями на констатувальному етапі дослідження.
4. Розробити та апробувати програму логопедичних занять із використанням LEGO-терапії.
5. Проаналізувати результати формувального експерименту та оцінити ефективність запропонованої методики.

Методи дослідження

- Теоретичні: аналіз науково-методичних джерел, синтез, узагальнення та порівняння сучасних підходів.
- Емпіричні: спостереження, анкетування, тестування мовленнєвого розвитку дітей, аналіз результатів педагогічного експерименту.
- Статистичні: обробка кількісних та якісних результатів експерименту, математичне моделювання отриманих даних.

Наукова новизна одержаних результатів:

1. Вперше здійснено комплексний аналіз можливостей LEGO-терапії у логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку.
2. Розроблено авторську методику використання LEGO-терапії у корекційній роботі.

3. Встановлено ефективність використання LEGO-терапії у формуванні комунікативних навичок дітей.

4. Запропоновано методичні рекомендації щодо використання LEGO на логопедичних заняттях.

Теоретичне та практичне значення роботи:

- Теоретичне значення: дослідження доповнює наукові уявлення про роль ігрових технологій у мовленнєвому розвитку дітей та розширює методологічні підходи до корекційної педагогіки.

- Практичне значення: результати дослідження можуть бути використані логопедами, вихователями та батьками для розвитку мовлення дітей із порушеннями.

Експериментальна база дослідження: Комунальний заклад дошкільної освіти комбінованого типу (ясла-садок) №38 Криворізької міської ради, старша дошкільна група. У логопедичній групі закладу навчається 14 дітей старшого дошкільного віку (5–6 років).

Апробація результатів дослідження:

Результати дослідження були представлені на таких заходах:

- V Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Професійна підготовка майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти...» (16 квітня 2025 р.), де автор представив основні положення роботи.

- Програма «Благополуччя педагогів» від War Child (січень 2025 р., 24 години) - отримані знання використано для покращення корекційно-розвиткової роботи.

- Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти (4 квітня 2025 р., 30 годин). Програма дала можливість поглибити знання щодо:

- вимог законодавства до ЗДО,
- сучасних українських та міжнародних практик,
- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища,

- організації та моделювання різних форм освітнього процесу.
- Отримано подяку Всеукраїнської організації «Асоціація працівників дошкільної освіти» (2025 р.) за активну участь у професійній діяльності.

Структура магістерської роботи

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

LEGO-терапія є перспективним методом у логопедичній роботі, що сприяє розвитку мовлення, комунікації та когнітивних навичок дітей. Запропонована методика дозволяє ефективно коригувати мовленнєві порушення через гру, що робить її універсальним і доступним засобом для логопедів, вихователів та батьків.

РОЗДІЛ 1

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ LEGO-ТЕРАПІЇ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ

1.1 Психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями

Дошкільний період - надзвичайно важливий етап у становленні особистості, формуванні її пізнавальної активності, соціальної поведінки та мовленнєвих умінь. Як підкреслює українська дослідниця О. М. Трофименко (2015), саме у віці від трьох до шести років мовлення виступає не лише засобом спілкування, а й механізмом мислення, регуляції поведінки та розвитку особистості. Аналогічно американські фахівці L. Bloom і M. Lahey (1978) зазначають, що мовлення у дошкільника є центральною психічною функцією, через яку відбувається когнітивне, емоційне та соціальне зростання дитини.

Порушення мовлення у дітей дошкільного віку суттєво впливають на загальний розвиток, спричиняють труднощі у спілкуванні, засвоєнні нової інформації, формуванні міжособистісних стосунків. Діти цієї категорії потребують особливої уваги педагогів, психологів і логопедів, створення сприятливого середовища для мовленнєвої активності, корекційної роботи та розвитку комунікативних умінь.

Пізнавальна сфера

За спостереженнями українських учених (К. Крутій, 2018; Т. Ушакова, 2017), діти з мовленнєвими порушеннями мають певну нерівномірність розвитку когнітивних процесів. У них спостерігаються труднощі концентрації уваги, зниження її стійкості, обмежений обсяг пам'яті, сповільнене мислення. мисленнєві операції - аналіз, синтез, порівняння, узагальнення - формуються поступово і значною мірою залежать від рівня мовленнєвого розвитку.

Американські дослідники (J. Bruner, 1983; C. Snow, 1999) також підкреслюють, що мовлення - це інструмент когнітивного зростання: через нього

дитина засвоює поняття, категорії, логічні зв'язки. Відставання у мовленнєвому розвитку уповільнює розвиток мислення, знижує рівень навчальної мотивації.

Діти з мовленнєвими порушеннями потребують опори на наочність, багаторазового повторення матеріалу, поетапного пред'явлення завдань. Найбільш ефективним є навчання у формі гри, де поєднуються елементи руху, емоційності та пізнання.

Емоційно-вольова та особистісна сфери

Порушення мовлення нерідко супроводжуються емоційною нестабільністю, підвищеною тривожністю, невпевненістю у власних силах. Українські психологи (І. Бех, 2019; С. Забрамна, 2012) зазначають, що діти з труднощами мовлення часто переживають почуття неповноцінності, уникають мовленнєвих ситуацій, соромляться виступів перед групою. Це призводить до формування низької самооцінки, зниження ініціативи, труднощів у соціальній адаптації.

Водночас американські психологи (А. Bandura, 1997; С. Rogers, 1961) доводять, що позитивна самооцінка формується через досвід успіху й підтримку з боку дорослого. Тому у роботі з такими дітьми надзвичайно важливо створювати емоційно сприятливе середовище, схвалювати навіть найменші досягнення, формувати віру у власні можливості.

Ігрова та комунікативна діяльність

Гра є провідним видом діяльності дошкільника, і через неї реалізується розвиток мовлення, мислення та уяви. Проте у дітей з мовленнєвими порушеннями, як зазначає О. Лисенко (2020), спостерігається знижена мовленнєва активність у грі: обмеженість словникового запасу, труднощі у побудові діалогів, короткі фрази, відсутність ініціативи у спілкуванні з однолітками.

Американський психолог Н. Gardner (1993) наголошує, що саме через ігрову діяльність дитина розвиває "мовно-інтелектуальну компетентність". Тому у роботі з дітьми, які мають мовленнєві порушення, необхідно активно

застосовувати сюжетно-рольові, театралізовані, комунікативні ігри, що стимулюють мовлення, уяву та соціальну взаємодію.

Мовленнєвий розвиток

Мовлення таких дітей характеризується комплексними відхиленнями у звуковимові, лексиці, граматиці та зв'язності висловлювання. Українські логопеди (О. Трофименко, Л. Лопатіна, Т. Сак, 2016) вказують, що типовими є порушення артикуляції, заміни або спотворення звуків, нечітка дикція, недостатній розвиток фонематичного сприймання.

Словниковий запас обмежений, дитина користується побутовими словами, уникає складних мовленнєвих конструкцій. Граматичний лад мовлення порушений: спостерігаються аграматизми, неправильне узгодження слів у роді, числі, відмінку. Зв'язне мовлення розгортається повільно, має фрагментарний характер, відсутня логічна послідовність.

Американські науковці (М. Feу, 1986; R. Owens, 2016) наголошують, що затримка мовленнєвого розвитку часто впливає на формування мислення та академічних навичок, тому раннє втручання і логопедична підтримка мають вирішальне значення.

Руховий розвиток

За результатами досліджень Н. Чередніченко (2016) та Л. Фомічової (2020), у дітей з мовленнєвими порушеннями часто спостерігається недостатня сформованість дрібної моторики, координації рухів, м'язового тону. Недостатня рухова активність впливає не лише на фізичний розвиток, а й на мовленнєву артикуляцію, адже моторні й мовні функції мають спільні нейрофізіологічні механізми.

Тому логопедичну роботу необхідно поєднувати з рухливими вправами, пальчиковими іграми, нейропсихологічними тренінгами, елементами логоритміки, які активізують мовно-рухові центри кори головного мозку.

Соціальна адаптація

Соціальна адаптація дітей з мовленнєвими порушеннями потребує особливої уваги з боку педагогів і батьків. Як зазначає І. Бех (2019), мовлення є

ключовим механізмом соціалізації, тому його недорозвинення призводить до труднощів у встановленні контактів, обмеження кола спілкування, формування замкненості або залежності від дорослого.

Американські вчені (E. Erikson, 1982; J. Piaget, 1972) підкреслюють, що дошкільний вік - це період формування базової довіри до світу, і позитивне мовленнєве спілкування сприяє емоційній стабільності та впевненості дитини. Тому важливо створювати умови, де дитина відчуває себе прийнятою, зрозумілою та цінною.

Педагогічні умови та рекомендації

Комплексна психолого-педагогічна підтримка дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями передбачає поєднання корекційної, виховної, розвивальної та освітньої роботи. Вона має здійснюватися у співпраці логопеда, вихователя, практичного психолога та родини дитини (Трофименко, 2015; Крутій, 2018).

Основні умови ефективності: індивідуалізація освітнього процесу з урахуванням типу мовленнєвого порушення; системне поєднання ігрових, сенсомоторних і когнітивних методів; формування позитивної самооцінки, підтримка емоційного комфорту; залучення сучасних технологій: логоритміки, мультимедійних вправ, інтерактивних ігор; створення сприятливого мовленнєвого середовища в закладі освіти та вдома.

Американські підходи до спеціальної освіти (ASHA, 2018; IDEA, 2004) також акцентують на необхідності раннього виявлення мовленнєвих порушень і мультидисциплінарної взаємодії педагогів, логопедів та родин для досягнення максимальної ефективності розвитку дитини.

1.2. Сутність, класифікація та причини мовленнєвих порушень у дошкільників

Мовлення є складною психофізіологічною системою, що забезпечує людині можливість спілкування, пізнання, вираження думок та емоцій. У

дошкільному віці воно набуває провідної ролі у становленні пізнавальної діяльності, розвитку особистості та формуванні навчальної готовності дитини. Як зазначає О. М. Трофименко (2015), рівень сформованості мовлення дошкільника є показником його загального психічного розвитку та інтелектуальної зрілості.

Порушення мовлення - це відхилення від нормального процесу формування мовної діяльності, зумовлене органічними або функціональними змінами у центральних чи периферичних відділах мовленнєвого апарату, а також несприятливими соціальними факторами (Лисенко, 2020). Американські дослідники R. Owens (2016) та M. Fey (1986) визначають мовленнєвий розлад як стійке відхилення у сприйманні, розумінні чи відтворенні мови, що перешкоджає ефективному спілкуванню й навчальній діяльності дитини.

Сутність мовленнєвих порушень

Мовленнєві порушення у дошкільників охоплюють розлади формування звуковимови, фонематичного сприймання, лексико-граматичної будови та зв'язного мовлення. Вони можуть бути первинними (коли мовлення порушене при збереженому інтелекті) або вторинними - як наслідок загального психічного чи сенсорного недорозвитку.

За словами І. Беха (2019), мовлення тісно пов'язане з розвитком мислення, пам'яті, емоцій і соціальної поведінки, тому його недостатній розвиток зумовлює вторинні труднощі - низьку самооцінку, обмеження у спілкуванні, навчальні труднощі. L. Bloom і M. Lahey (1978) підкреслюють, що мовлення - це цілісна когнітивно-лінгвістична система, а будь-яке її порушення має системний характер і зачіпає всі інші сфери розвитку.

Класифікація мовленнєвих порушень

У сучасній українській логопедії використовується класифікація, розроблена О. Трофименко (2015), Л. Лопатиною (2017), К. Крутій (2018), яка передбачає розподіл мовленнєвих порушень за структурними компонентами мовної системи та за клініко-психолого-педагогічними ознаками.

1. Фонетичні порушення - пов'язані з дефектами звуковимови (спотворення, заміна, пропуск звуків). Найчастіше зустрічаються у вигляді дислалії, дизартрії, ринології.

2. Фонетико-фонематичні порушення - характеризуються поєднанням порушень вимови і недорозвитку фонематичного слуху, що ускладнює розрізнення та відтворення звуків рідної мови.

3. Лексико-граматичні порушення - виявляються у бідності словника, неточному вживанні слів, аграматизмах, порушенні структури речення.

4. Порушення зв'язного мовлення - проявляються у труднощах побудови розповідей, переказів, описів, у відсутності логічних зв'язків між частинами висловлювання.

5. Загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ) - системне порушення, яке охоплює всі компоненти мовлення: фонетику, лексику, граматику, зв'язне мовлення, комунікативну функцію.

6. Темпоритмічні порушення - такі як заїкання (логоневроз), коли страждає темп, ритм і плавність мовлення.

Американські фахівці (ASHA, 2018) класифікують мовленнєві розлади за функціональними групами:

- Articulation and phonological disorders (порушення звуковимови);
- Fluency disorders (порушення плавності мовлення);
- Voice and resonance disorders (розлади голосу і тембру);
- Language disorders (загальні мовленнєві порушення, що зачіпають лексику, граматику, семантику).

Обидві системи - українська та американська - визнають мовленнєві розлади багатокомпонентним феноменом, що потребує комплексного корекційного підходу.

Причини виникнення мовленнєвих порушень

Причини порушень мовлення мають біологічний, психологічний і соціальний характер, часто діють у комплексі.

1. Біологічні чинники

До них належать органічні ураження центральної нервової системи, родові травми, гіпоксія плода, нейроінфекції, генетичні аномалії. Як зазначає Н. Чередніченко (2016), навіть незначні перинатальні ураження мозку можуть призвести до функціональної недостатності мовленнєвих зон кори головного мозку, що проявляється у затримці мовленнєвого розвитку.

2. Психофізіологічні чинники

Це порушення слуху, зору, координації рухів, знижений м'язовий тонус, дизартричні прояви, які ускладнюють артикуляційні рухи. На думку Л. Фомічової (2020), стан дрібної моторики безпосередньо впливає на формування артикуляційної бази, тому її відставання спричиняє проблеми з вимовою.

3. Соціально-педагогічні чинники

Несприятливе мовленнєве середовище, бідність мовних стимулів, недостатня увага з боку дорослих, надмірне використання гаджетів, двомовне середовище без стабільного мовного зразка - усе це суттєво сповільнює мовленнєвий розвиток (Крутій, 2018). Американські вчені С. Snow (1999) та Ж. Піаже (1972) підкреслюють, що мовлення формується у взаємодії з дорослим, а дефіцит комунікації у ранньому віці є головним ризиком виникнення мовленнєвих порушень.

4. Психологічні чинники

До них належать емоційна травматизація, дефіцит позитивного спілкування, надмірна вимогливість або гіперопіка, що знижують мотивацію до мовлення. А. Бандура (1997) доводить, що самооцінка та почуття ефективності дитини формуються через позитивний досвід взаємодії; його відсутність може призвести до мовленнєвої інертності.

Таким чином, мовленнєві порушення у дітей дошкільного віку є результатом складної взаємодії біологічних, психофізіологічних, психологічних і соціальних чинників. Їх вивчення дає змогу логопеду, психологу та педагогу вибудувати індивідуальний корекційний маршрут, поєднувати традиційні й інноваційні підходи (логопедичні ігри, нейровправи, LEGO-терапію, логоритміку) для відновлення мовленнєвої діяльності.

Як підкреслюють українські та американські дослідники (Трофименко, 2015; Owens, 2016; Bandura, 1997), ефективність подолання мовленнєвих порушень визначається раннім виявленням, командною взаємодією фахівців і створенням підтримувального освітнього середовища, у якому дитина відчуває себе успішною, зрозумілою і прийнятою.

1.3. Інноваційні технології у логопедичній роботі: сучасні підходи

Значення інноваційних технологій у логопедії

У сучасному дошкільному та початковому освітньому просторі технологічні рішення набувають дедалі більшого значення у логопедичній роботі. Традиційні методи корекції мовлення доповнюються інноваційними підходами, що підвищують ефективність, мотивацію дітей, інтерактивність занять, а також забезпечують більшу адаптивність навчального процесу (Syrova, Kolosova, Yakovenko, 2024).

Інтеграція таких технологій дозволяє: індивідуалізувати корекційну роботу за допомогою цифрових засобів; стимулювати мовленнєву активність через ігрові та мультимедійні засоби; розширювати можливості роботи поза межами кабінету логопеда (домашні вправи, дистанційні заняття); покращувати моніторинг, вимірювання динаміки та адаптацію програми корекції.

Основні сучасні технологічні підходи:

-Цифрові застосунки та інтерактивні платформи

Серед сучасних рішень - мобільні застосунки для артикуляційних вправ, формування лексико-граматичних структур, вправ на фонематичне сприймання. Наприклад, застосунки «Articulation Station», «Speech Tutor» надають інтерактивні вправи, візуальний зворотній зв'язок, можливість самостійної роботи дитини.

Такі рішення добре підходять для дітей дошкільного віку, які потребують заохочення та інтерактиву, і можуть використовуватись як під час логопедичного заняття, так і вдома як додаткове тренування.

- Ігрові, сенсомоторні технології та LEGO-підходи

У дослідженні Syrova та ін. (2024) зазначено, що ефективними засобами розвитку мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку, зокрема в інклюзивних групах, є такі інновації як LEGO-технології, мнемоніка, піскотерапія (sandplay), логоритміка.

Ці підходи орієнтовані на поєднання рухової, ігрової, мовленнєвої активності - що особливо важливо у роботі з дошкільниками, коли розвиток дрібної моторики, рухливості, координації та мовлення пов'язані між собою.

- Інтерактивні середовища: VR, AR, інтерактивні панелі

Інтерактивні технології - такі як доповнена (AR) чи віртуальна (VR) реальність - дозволяють створювати імітовані ситуації комунікації, де дитина може безпечно практикувати мовленнєві навички.

Наприклад, інтерактивні панелі, «інтелектуальна підлога», інтерактивне дзеркало з аудіо-відеозаписом - використовуються для залучення дітей до мовленнєвої діяльності через гру та сенсорну стимуляцію.

- Штучний інтелект (AI) та аналіз даних

Розвиток штучного інтелекту відкриває нові можливості для логопедії: діагностики, автоматизованого аналізу мовлення, адаптації вправ під конкретного дитину. Наприклад, системи аналізу голосу, автоматизація рутинних задач, прогнозування динаміки корекції.

Це дозволяє логопеду більше часу приділяти творчій і терапевтичній частині, а не лише ручному веденню документації.

3. Практичні рекомендації для логопеда

Планування корекційного заняття: поєднувати традиційні вправи (артикуляційна гімнастика, фонематичні вправи, звуковий аналіз) із використанням технологічних засобів - наприклад, інтерактивна панель або застосунок.

Залучення дітей через гру і сенсорну активність: використовувати LEGO-компоненти, піскотерапію, рухливі ігри з мовленнєвим навантаженням.

Включення батьків і домашньої практики: рекомендовано давати дітям завдання в застосунках або через інтерактивні ресурси, щоб закріплювати навички поза заняттям.

Моніторинг і адаптація: відбирати технологічні засоби, які дозволяють відслідковувати динаміку, наприклад, записи, звуковий аналіз, рівень помилок.

Інклюзивний підхід: у групах з дітьми, які мають потреби в спеціальній підтримці, обирати технології з диференціацією рівнів складності, з можливістю адаптації під індивідуальні особливості.

4. Переваги та можливі виклики

Переваги: підвищення мотивації дітей, залучення їх у процес; можливість самостійної практики; адаптація вправ під індивідуальні потреби;

розширення доступу до корекційної роботи (дистанційне, взаємодія з батьками).

Виклики: технічна оснащеність закладу та відповідне обладнання; необхідність навчення логопеда/вихователя роботі з новими засобами; можливість технологічного перевантаження дитини - важливо правильне дозування забезпечення професійного підходу: технологія не замінює логопеда, а лише інструмент, тому важливий педагогічний супровід.

5. Перспективи розвитку

Наукові дослідження вказують, що розвиток технологій у логопедичній практиці буде продовжуватись: удосконалення AI-систем для мовної діагностики, інтеграція біометрії, сенсорних систем, робототехніки, підвищення доступності технологій у гнучких форматах.

Це створює нові можливості для корекційно-розвивальної роботи, особливо у дошкільному віці, де важливі ігрові й стимульні підходи для розвитку мовлення

1.4. LEGO-терапія як засіб психолого-педагогічного впливу: зміст, принципи, форми реалізації

У сучасній системі дошкільної освіти інноваційні технології набувають особливого значення, адже вони створюють умови для активного залучення дітей у навчально-ігрову діяльність, сприяють розвитку пізнавальної, емоційної та комунікативної сфер. Однією з ефективних інноваційних методик є LEGO-терапія, яка поєднує ігрову, корекційну та розвивальну функції.

Згідно з дослідженнями К. Крутій (2018) та О. Трофименко (2015), LEGO-технологія у роботі з дітьми дошкільного віку розглядається не лише як дидактичний матеріал, а як засіб психолого-педагогічного впливу, що сприяє розвитку мовлення, мислення, дрібної моторики, емоційної регуляції та соціальної взаємодії.

Американські автори D. LeGoff, G. Gomez de la Cuesta, D. Krauss і L. Baron-Cohen (2014) вперше описали LEGO-терапію як ефективний метод соціально-комунікативної корекції для дітей з особливими освітніми потребами. Вони довели, що під час спільного конструювання діти навчаються взаємодіяти, домовлятися, слухати один одного, а головне - розвивати мовлення в природному, емоційно безпечному середовищі.

Зміст LEGO-терапії

LEGO-терапія - це методика, що базується на використанні конструктора LEGO як засобу розвитку та корекції пізнавальних і мовленнєвих процесів, формування соціальних навичок і саморегуляції.

Основою є спільна діяльність дитини й дорослого (логопеда, психолога, вихователя), спрямована на створення конкретного продукту - моделі або сюжетної композиції. У процесі такої роботи дитина розвиває мовлення, увагу, пам'ять, мислення, уяву, комунікативні навички, а також емоційно-вольову сферу.

LEGO-терапія виконує такі психолого-педагогічні функції:

- корекційну - сприяє подоланню мовленнєвих порушень, зниженню тривожності, формуванню позитивної самооцінки;
- розвивальну - активізує пізнавальну діяльність, сприяє сенсомоторному розвитку;
- виховну - формує комунікативну культуру, вчить співпраці та взаємоповазі;
- діагностичну - дозволяє виявити рівень сформованості мовних, когнітивних і соціальних умінь.

Принципи LEGO-терапії

Метод LEGO-терапії ґрунтується на низці педагогічних і психологічних принципів (за Трофименко, 2015; LeGoff et al., 2014):

1. Принцип ігрової мотивації. Гра є природним способом навчання для дитини дошкільного віку. Конструювання перетворюється на засіб самовираження та пізнання.
2. Принцип активної взаємодії. Основою є спільна діяльність: кожен учасник має роль («інженер», «будівельник», «постачальник»), що вимагає комунікації, домовленостей і координації дій.
3. Принцип успіху. Завдання підбираються з урахуванням індивідуальних можливостей, що забезпечує позитивний досвід і зміцнення самооцінки.
4. Принцип сенсомоторного розвитку. Робота з дрібними деталями стимулює розвиток дрібної моторики, що позитивно впливає на формування артикуляційної моторики та мовлення.
5. Принцип інтеграції. LEGO-терапія поєднує мовленнєвий, когнітивний, соціальний, емоційний та моторний аспекти розвитку.
6. Принцип емоційного комфорту. Дитина відчуває задоволення від гри, що знижує страх помилитися й сприяє вільному висловлюванню думок.

Форми реалізації LEGO-терапії у логопедичній практиці

1. Індивідуальні заняття.

Використовуються для розвитку артикуляційної моторики, автоматизації звуків, формування граматичних конструкцій. Логопед під час конструювання

стимулює мовлення дитини, пропонує описати дії, назвати кольори, предмети, дати інструкції.

2. Підгрупові заняття.

Застосовуються для розвитку комунікативних навичок, уміння домовлятися, слухати інших. Під час спільного будівництва діти розподіляють ролі, описують процес, домовляються про спільну мету.

3. Групові ігрові заняття.

Сприяють соціалізації, зниженню тривожності, формуванню колективної взаємодії. LEGO використовується у рольових і сюжетних іграх («Місто друзів», «Моя родина», «Подорож до казки»).

4. Інтегровані заняття.

Поєднують LEGO-терапію з логоритмікою, музикотерапією, казкотерапією, нейровправами. Це забезпечує гармонійний розвиток моторики, мовлення й емоцій.

5. Домашня терапія (спільна робота з батьками).

LEGO-конструювання рекомендується як засіб сімейного спілкування. Спільні завдання допомагають батькам зрозуміти особливості дитини, підтримати розвиток мовлення в домашньому середовищі.

Практичні результати застосування LEGO-терапії

Досвід українських педагогів (Крутий, 2018; Лисенко, 2020) свідчить, що систематичне використання LEGO-терапії: підвищує мовленнєву активність дітей; покращує звуковимову, словниковий запас, граматичну правильність мовлення; стимулює розвиток логічного мислення та уяви; сприяє формуванню впевненості у собі, відповідальності та співробітництва.

Американські дослідження (LeGoff & Gomez de la Cuesta, 2017) підтверджують, що LEGO-терапія ефективна не лише для дітей із типовим розвитком, а й для дітей з аутизмом, дислексією, затримкою мовленнєвого розвитку, оскільки формує навички соціального мислення («social thinking»).

Отже, LEGO-терапія - це сучасний психолого-педагогічний інструмент, який поєднує гру, творчість і комунікацію. Вона має значний потенціал у

логопедичній практиці, оскільки забезпечує комплексний вплив на мовленнєву, когнітивну, емоційну та соціальну сфери розвитку дошкільника.

Її ефективність ґрунтується на емоційній залученості дитини, практичній взаємодії та позитивній мотивації, що робить LEGO-терапію одним із провідних напрямів інноваційних технологій у спеціальній та інклюзивній освіті.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі магістерської роботи було здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми розвитку мовлення дітей дошкільного віку, зокрема сутності, причин і класифікації мовленнєвих порушень, а також визначено психолого-педагогічні особливості дітей цієї категорії. Особливу увагу приділено сучасним тенденціям розвитку логопедичної науки та інноваційним підходам до організації корекційно-розвивальної роботи, серед яких провідне місце займає LEGO-терапія як ефективний засіб психолого-педагогічного впливу.

Теоретичний аналіз наукових джерел дав змогу уточнити, що мовлення є провідним психічним процесом дошкільного віку, який забезпечує пізнання, регуляцію поведінки, соціалізацію та формування особистості. Від рівня його сформованості залежить не лише успішність у навчанні, а й емоційно-вольовий розвиток, становлення міжособистісних стосунків і розвиток самосвідомості.

Згідно з науковими дослідженнями О. Трофименко (2015), К. Крутій (2018), Л. Лисенко (2020), І. Беха (2019), мовленнєві порушення у дітей дошкільного віку є багатокомпонентним явищем, яке охоплює порушення фонетико-фонематичної системи, лексико-граматичної будови та зв'язного мовлення. Вони можуть мати як органічну, так і функціональну природу, що визначає необхідність комплексного підходу до діагностики та корекції.

Сутність мовленнєвих порушень полягає у відхиленні від нормального процесу формування мовлення, що зумовлює труднощі у комунікації, пізнавальній діяльності, засвоєнні соціального досвіду. Їхня класифікація, за

сучасними підходами українських і зарубіжних учених (Трофименко, 2015; Owens, 2016; Bloom & Lahey, 1978), включає фонетичні, фонетико-фонематичні, лексико-граматичні, темпоритмічні та системні порушення мовлення (загальне недорозвинення мовлення, алалія, дизартрія, ринологія тощо).

Причини виникнення мовленнєвих порушень мають поліфакторний характер і охоплюють біологічні, психофізіологічні, соціально-педагогічні та психологічні чинники. Зокрема, дослідження Н. Чередніченко (2016) підтверджують зв'язок між порушеннями мовлення й недостатнім розвитком моторики, а А. Bandura (1997) і С. Rogers (1961) підкреслюють вплив емоційної сфери та соціального середовища на мовленнєвий розвиток дитини.

Психолого-педагогічна характеристика дітей з мовленнєвими порушеннями виявила, що вони відзначаються нерівномірністю розвитку пізнавальних процесів, зниженням рівня уваги, труднощами у запам'ятовуванні та формуванні узагальнень, підвищеною емоційною чутливістю, а також обмеженими комунікативними навичками. Такі діти потребують систематичного психолого-педагогічного супроводу, який поєднує логопедичну, психологічну, педагогічну та сімейну взаємодію.

У процесі аналізу сучасних підходів до логопедичної роботи було з'ясовано, що сьогодні активно впроваджуються інноваційні технології, які значно підвищують ефективність і мотиваційний потенціал корекційного процесу. Це - використання цифрових освітніх ресурсів, інтерактивних платформ, елементів доповненої реальності (AR), ігрових і сенсомоторних технологій, нейровправ, мультимедійних вправ, логоритміки, піскотерапії, мнемонічних методів, а також LEGO-терапії.

Аналіз досліджень Syrova, Kolosova, Yakovenko (2024) та українських фахівців (Крутій, Лисенко, Трофименко) свідчить, що інноваційні технології сприяють розвитку мовленнєвої активності дітей, індивідуалізації освітнього процесу, формуванню позитивної мотивації, зниженню тривожності та створенню емоційно комфортного середовища.

Особливе місце серед інноваційних підходів займає LEGO-терапія - технологія, що інтегрує ігрову, розвивальну та корекційну діяльність. У вітчизняній і зарубіжній педагогіці вона розглядається як засіб формування комунікативних умінь, розвитку мислення, уяви, мовлення, дрібної моторики, соціальної взаємодії. Згідно з LeGoff, Gomez de la Cuesta, Krauss, Baron-Cohen (2014), LEGO-терапія створює природне середовище для розвитку соціального інтелекту, де дитина навчається співпраці, активному слуханню, емпатії та самоконтролю.

Педагогічний потенціал LEGO-терапії полягає у можливості поєднання навчання й гри, когнітивного та емоційного розвитку, індивідуальної й групової взаємодії. Застосування LEGO-терапії у логопедичній практиці сприяє формуванню звуковимови, розширенню словникового запасу, розвитку граматичного ладу мовлення, а також підвищенню самооцінки та рівня соціальної адаптації дітей.

Отже, аналіз теоретичних підходів дозволяє зробити такі узагальнення:

1. Мовленнєві порушення у дошкільників є системним відхиленням, що впливає на всі сфери психічного розвитку дитини та вимагає комплексної міждисциплінарної підтримки.

2. Психолого-педагогічна робота з дітьми з мовленнєвими порушеннями має ґрунтуватися на принципах індивідуалізації, гуманізації, інтерактивності, диференційованого підходу та позитивної мотивації.

3. Інноваційні технології в логопедичній практиці забезпечують розширення форм і методів корекційної роботи, сприяють розвитку когнітивної, емоційної, моторної та комунікативної сфер дитини.

4. LEGO-терапія виступає універсальним інструментом психолого-педагогічного впливу, який поєднує ігрові, навчальні та терапевтичні аспекти, сприяючи формуванню мовленнєвої компетентності та позитивної “Я-концепції” дошкільника.

Таким чином, результати теоретичного аналізу підтверджують, що ефективність подолання мовленнєвих порушень безпосередньо залежить від

поєднання традиційних логопедичних методів із сучасними інноваційними технологіями. LEGO-терапія як інструмент психологічного й педагогічного впливу є одним із найбільш перспективних напрямів у сучасній логопедії, оскільки забезпечує всебічний розвиток дитини, створює умови для гармонійної соціалізації та підготовки до подальшого навчання у школі.

РОЗДІЛ 2.

ДІАГНОСТИКА РІВНЯ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

2.1. Організація й методика проведення констатувального етапу експерименту

Метою констатувального етапу експерименту було визначення реального рівня мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями, виявлення провідних труднощів у формуванні фонетико-фонематичних, лексико-граматичних і комунікативних навичок, а також встановлення вихідних показників для подальшого упровадження програми корекційно-розвивальної роботи із використанням LEGO-терапії.

Організація експерименту

Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Комунального закладу дошкільної освіти комбінованого типу №38 Криворізької міської ради. Тривалість констатувального етапу становила три місяці - з січня по березень 2025 року.

У дослідженні брали участь 14 дітей старшого дошкільного віку (5–6 років), які мали різні мовленнєві порушення - фонетико-фонематичний недорозвиток (ФФНМ), загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ) II–III рівнів та окремі дизартричні прояви легкого ступеня.

Добір учасників здійснювався за такими критеріями:

- наявність логопедичного висновку про порушення мовлення;
- відсутність тяжких порушень слуху, зору, інтелекту або рухової сфери;
- регулярне відвідування закладу освіти;
- стабільний емоційний стан і достатня працездатність для участі в обстеженні.

З метою подальшого порівняльного аналізу діти були розподілені на дві групи:

- експериментальну - 7 дітей, з якими у формувальному етапі впроваджуватиметься LEGO-терапія як корекційна технологія;

- контрольну - 7 дітей, з якими проводитиметься традиційна логопедична робота згідно з базовими програмами розвитку мовлення «Українське дошкілля».

Експеримент проходив у три послідовні фази:

1. Підготовчо-аналітична - добір і систематизація наукових джерел (Трофименко, 2015; Крутій, 2018; Лисенко, 2020), розроблення програми обстеження, підготовка матеріалів.

2. Констатувальна (діагностична) - проведення обстеження мовленнєвого розвитку дітей, фіксація результатів, виявлення типових порушень.

3. Аналітико-узагальнювальна - опрацювання отриманих результатів, визначення напрямів подальшої корекційно-розвивальної роботи.

Завдання констатувального етапу

1. Визначити рівень сформованості основних компонентів мовлення (фонетико-фонематичної, лексико-граматичної, зв'язної сторін).

2. Виявити типові труднощі, які гальмують мовленнєвий розвиток дошкільників.

3. Встановити взаємозв'язок між мовленнєвим розвитком і загальною пізнавальною, моторною та емоційно-вольовою сферами.

4. Сформувати вихідні дані для розроблення формувального етапу експерименту.

Методика проведення дослідження

Для забезпечення достовірності та об'єктивності результатів було використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, які дозволили всебічно оцінити мовленнєвий розвиток дітей.

1. Аналіз документації та педагогічне спостереження

Проводилося вивчення логопедичних карток, характеристик, результатів попередніх діагностичних обстежень. Логопед здійснював цілеспрямоване

спостереження за мовленнєвою активністю дітей під час вільного спілкування, гри, занять, що дозволило оцінити природне мовленнєве середовище.

2. Обстеження фонетико-фонематичної сторони мовлення

Здійснювалося за методикою О. М. Трофименко (2015). Використовувалися артикуляційні вправи, повторення звуків у складах, словах і реченнях, а також завдання на розпізнавання звуків, визначення їх місця у слові. Оцінювалися правильність звуковимови, наявність спотворень і замінів, рівень розвитку фонематичного сприймання.

3. Дослідження лексико-граматичної сторони мовлення

За методикою К. Л. Крутій (2018) діти виконували вправи на:

- добір назв предметів і дій;
- узагальнення понять;
- утворення слів форм (роди, числа, відмінки);
- побудову речень за малюнками.

Фіксувалися кількість правильних відповідей, складність граматичних структур, уміння узгоджувати слова в реченні.

4. Дослідження зв'язного мовлення

Проводилося за методикою Л. Лисенко (2020) і Bloom & Lahey (1978).

Завдання включали:

- складання опису іграшки;
- переказ короткого тексту;
- складання сюжетної розповіді за серією картинок;
- Аналізувалися логічність викладу, послідовність, граматична правильність, зв'язність мовлення.

5. Дослідження дрібної моторики

Застосовувалися завдання за методикою Н. Чередніченко (2016): нанизування намистинок, збирання дрібних предметів пінцетом, вправи з LEGO-деталлями. Отримані результати використовувалися для зіставлення рівня моторної координації з рівнем мовленнєвого розвитку.

6. Психолого-педагогічне спостереження

Проводилося з метою визначення емоційного стану, рівня впевненості, комунікативної активності дітей під час логопедичних занять. Спостереження велося за принципами А. Бандури (1997) та І. Беха (2019) - гуманістичної орієнтації, врахування індивідуальних особливостей дитини.

7. Бесіда з педагогами та батьками

Здійснювалося опитування з метою з'ясування умов мовленнєвого розвитку дітей удома, характеру взаємодії з дорослими, мотивації до мовлення, участі в ігрових і комунікативних ситуаціях.

Умови проведення експерименту

Діагностичні заняття проводилися у логопедичному кабінеті КЗДО №38, обладнаному необхідним дидактичним та наочним матеріалом (дзеркало, картки, предмети, LEGO-конструктори, набори картинок, іграшки).

Обстеження здійснювалося індивідуально, у три підходи по 15-20 хвилин, з урахуванням рівня працездатності кожної дитини. Перед початком проводилася коротка адаптаційна бесіда, спрямована на зняття емоційної напруги та формування позитивного настрою.

Особливу увагу приділяли створенню емоційно комфортної атмосфери, що сприяла щирому мовленнєвому самовираженню. Завдання подавалися у формі гри, використовувалися елементи заохочення, міміка, жестова підтримка.

Результати кожного етапу заносилися у протоколи обстеження, де фіксувалися правильні та помилкові відповіді, характер помилок, поведінкові реакції та загальна комунікативна активність дитини.

Констатувальний етап експерименту дав змогу об'єктивно оцінити вихідний рівень мовленнєвого розвитку дітей, виявити індивідуальні труднощі, що потребують корекції, і визначити пріоритетні напрями формувальної роботи.

Результати обстеження засвідчили необхідність використання інноваційних підходів до розвитку мовлення дітей з порушеннями, зокрема LEGO-терапії, яка поєднує ігрову, когнітивну й мовленнєву діяльність, підвищує мотивацію та створює позитивне емоційне тло під час занять.

2.2. Інструментарій та критерії оцінювання мовленнєвого розвитку

Для об'єктивного визначення рівня мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення у констатувальному етапі експерименту було використано систему діагностичних методик та критеріїв оцінювання, розроблених на основі науково-методичних рекомендацій українських та зарубіжних учених - О. Трофименко (2015), К. Крутій (2018), Л. Лисенко (2020), Л. Лопатіної (2017), Bloom & Lahey (1978), Owens (2016).

Обраний інструментарій дозволив всебічно охопити всі структурні компоненти мовлення (фонетико-фонематичний, лексико-граматичний, зв'язний) і визначити взаємозв'язок між мовленнєвими, когнітивними та емоційними показниками розвитку.

1. Інструментарій дослідження

Комплекс діагностичних методів включав:

1. Артикуляційне обстеження (за О. Трофименко, 2015)

- визначення стану органів артикуляційного апарату;
- обсяг і точність артикуляційних рухів;
- наявність дефектів вимови (пропуски, спотворення, заміни звуків).

2. Обстеження фонематичного сприймання (за Л. Лопатіною, 2017)

- уміння розрізняти звуки на слух;
- визначення звука у слові (початок, середина, кінець);
- добір слів із певним звуком.

3. Дослідження лексичного запасу (за К. Крутій, 2018; Л. Лисенко, 2020)

- активний і пасивний словник;
- уміння добирати узагальнюючі поняття;
- вживання синонімів, антонімів;
- утворення похідних слів.

4. Перевірка граматичного ладу мовлення

- правильність утворення форм роду, числа, відмінка;
- побудова простих і складних речень;

- узгодження прикметників з іменниками.

5. Дослідження зв'язного мовлення (за Bloom & Lahey, 1978)

- складання описових, сюжетних розповідей;

- переказ знайомого тексту;

- логічна послідовність, зв'язність, граматична правильність, виразність мовлення.

6. Додаткові методи:

- спостереження за мовленнєвою активністю у вільній грі;

- опитування вихователів і батьків щодо мовленнєвої поведінки дитини у різних ситуаціях;

- аналіз зразків дитячого мовлення (запис аудіо/відео або нотування логопедом).

2. Критерії та показники оцінювання мовленнєвого розвитку

На основі аналізу науково-педагогічних джерел (Трофименко, 2015; Крутій, 2018; Owens, 2016) було визначено чотири основні критерії оцінювання рівня мовленнєвого розвитку дошкільників:

Таб.2.1

Критерії та показники оцінювання рівня мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку

№ Критерій	Показники сформованості
1. Фонетико-фонематичний розвиток	- правильність звуковимови; - точність артикуляційних рухів; - наявність або відсутність замін і спотворень; - розвиток фонематичного слуху.
2. Лексико-граматичний розвиток	- уміння добирати узагальнюючі поняття; - правильність словотворення і словозміни; - узгодження слів у реченні.
3. Зв'язне мовлення	- логічність і послідовність висловлювання; - граматична правильність; - змістовність і структурна завершеність; - виразність і емоційність мовлення.
4. Комунікативно-мовленнєва активність	- ініціативність у спілкуванні; - здатність підтримувати діалог; - використання мовленнєвих формул етикету;

- готовність висловлювати власні думки.
---

3. Рівні сформованості мовленнєвого розвитку дітей

Для узагальнення результатів було виокремлено три рівні сформованості мовлення - високий, середній і низький, які характеризуються такими показниками:

Високий рівень

Дитина має повноцінно сформовану звуковимову, правильно артикулює всі звуки, легко добирає слова, утворює граматично правильні форми, вміє зв'язно і логічно висловлюватися, самостійно будує розповідь. Має багатий словниковий запас, активно користується мовленням у грі, спілкуванні, на заняттях. Комунікація емоційно забарвлена, природна.

Середній рівень

Спостерігаються окремі порушення звуковимови або недоліки фонематичного сприймання. Лексичний запас достатній для повсякденного спілкування, але обмежений у використанні синонімів, антонімів, узагальнень. Мовлення зв'язне, але потребує стимуляції. У граматиці трапляються поодинокі аграматизми. Дитина спілкується за ініціативи дорослого, не завжди підтримує діалог.

Низький рівень

Мовлення нечітке, спотворене, із численними помилками у вимові та граматиці. Словниковий запас бідний, дитина часто замінює слова описовими зворотами або жестами. Зв'язні висловлювання уривчасті, без логічної послідовності. У спілкуванні дитина пасивна, мовленнєва ініціатива відсутня.

4. Процедура оцінювання

Оцінювання проводилося у кілька етапів:

1. Індивідуальне обстеження - логопед послідовно перевіряв усі компоненти мовлення за визначеними критеріями.

2. Заповнення діагностичної карти - фіксувалися якісні та кількісні показники (кількість правильних відповідей, помилок, ступінь участі дитини в діяльності).

3. Аналіз результатів - за кожним критерієм виставлялися умовні бали (від 1 до 3), після чого визначався загальний рівень мовленнєвого розвитку.

Для зручності обробки результатів використовувалася шкала оцінювання:

- 3 бали - високий рівень сформованості;
- 2 бали - середній рівень;
- 1 бал - низький рівень.

Підсумковий рівень визначався шляхом обчислення середнього балу за всіма критеріями.

5. Теоретичне підґрунтя оцінювання

Оцінювання рівня мовленнєвого розвитку спиралося на такі методологічні підходи:

- Комплексний підхід (Трофименко, 2015) - врахування взаємозв'язку між мовленням, мисленням, моторикою та емоційною сферою.

- Діяльнісний підхід (Бех, 2019) - аналіз мовлення в реальних ситуаціях спілкування.

- Особистісно орієнтований підхід (Крутій, 2018) - оцінювання індивідуальної динаміки дитини.

- Когнітивно-комунікативний підхід (Owens, 2016; Bloom & Lahey, 1978) - розгляд мовлення як засобу пізнання і комунікації.

Таким чином, розроблений інструментарій і система критеріїв дали змогу комплексно охарактеризувати стан мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. Застосування чітких показників та багаторівневої оцінки забезпечило достовірність результатів констатувального етапу експерименту й дозволило визначити напрями подальшої логопедичної корекції із застосуванням LEGO-терапії.

2.3. Аналіз результатів діагностики та визначення корекційних напрямів

Після проведення констатувального та формувального етапів експерименту було здійснено порівняльний аналіз результатів мовленнєвого розвитку дітей контрольної та експериментальної груп.

Метою аналізу було визначити динаміку показників під впливом запропонованої програми з елементами LEGO-терапії, спрямованої на розвиток мовлення, дрібної моторики та комунікативної активності дошкільників.

Загальна характеристика результатів

Дослідження проводилося протягом трьох місяців на базі Комунального закладу дошкільної освіти комбінованого типу № 38 Криворізької міської ради.

У ньому взяли участь 14 дітей старшого дошкільного віку:

Експериментальна група - 7 дітей, з якими застосовувалася програма LEGO-терапії.

Контрольна група - 7 дітей, що займалися за традиційними логопедичними методиками.

Після завершення формувального етапу результати показали помітну позитивну динаміку в експериментальній групі за всіма критеріями: покращилася звуковимова, розширився словник, підвищилася зв'язність висловлювань та мовленнєва активність дітей.

2. Порівняльна таблиця результатів

Таблиця 2.2

Динаміка рівнів мовленнєвого розвитку дітей контрольної та експериментальної груп (у %)

Рівень мовленнєвого розвитку	До експерименту	Після експерименту

	Контрольна група	Експериментальна група	Контрольна група	Експериментальна група
Високий	14 %	14 %	28 %	57 %
Середній	43 %	43 %	57 %	43 %
Низький	43 %	43 %	15 %	0 %

Джерело: результати власного дослідження автора.

3. Аналіз динаміки

Експериментальна група

Після тримісячної програми з елементами LEGO-терапії спостерігалася значна позитивна динаміка.

Кількість дітей з високим рівнем мовленнєвого розвитку зросла з 14 % до 57 %.

Середній рівень залишився у 43 %, що свідчить про стабілізацію результатів і поступове зростання.

Низький рівень повністю відсутній, що підтверджує ефективність використання LEGO-технологій у логопедичній роботі.

Найпомітніші зміни відбулися у фонетико-фонематичному розвитку (покращення звуковимови складних приголосних), у лексико-граматичній сфері (діти почали частіше використовувати узагальнення, складні речення) та у зв'язному мовленні - діти стали охочіше складати розповіді, коментувати власні дії, з'явився елемент творчості у висловлюваннях.

Контрольна група

У дітей, які займалися за традиційною програмою, також спостерігалася певна позитивна динаміка, однак менш виражена:

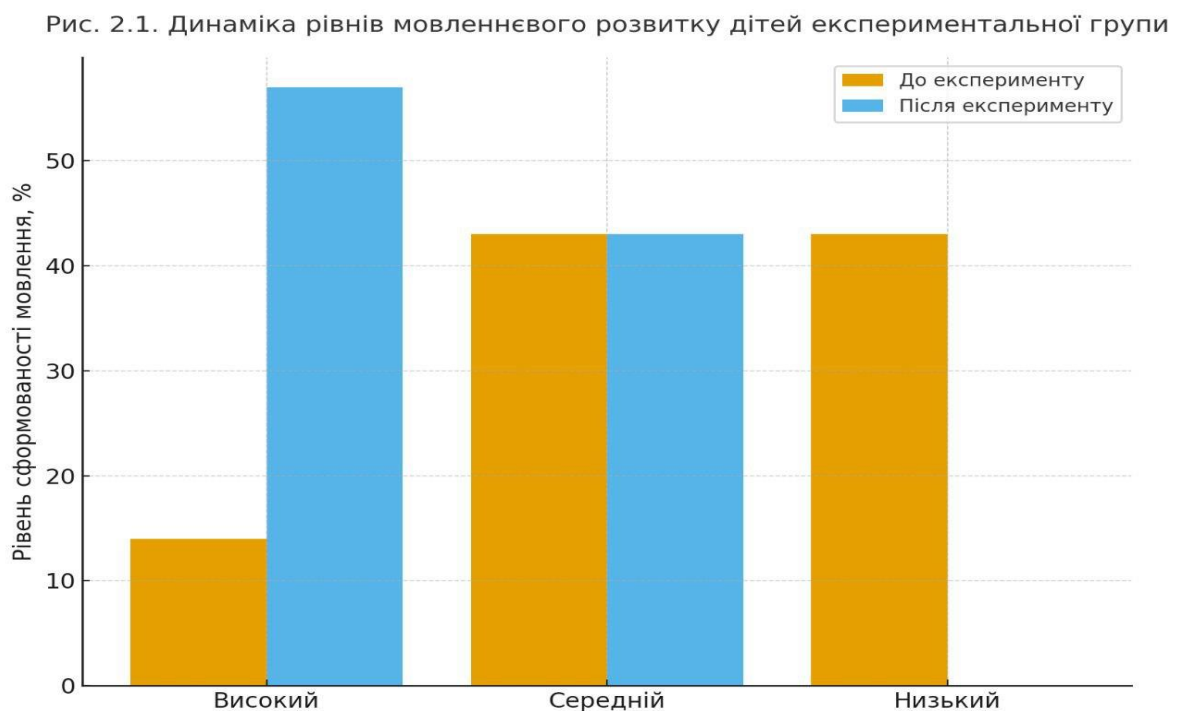
- кількість дітей з високим рівнем підвищилася лише з 14 % до 28 %;
- низький рівень залишився у 15 %, що свідчить про часткову ефективність традиційних методів без залучення інноваційних технологій

4. Візуалізація результатів

Для наочного представлення результатів побудовано діаграму (рис. 2.1), яка відображає зміни рівнів мовленнєвого розвитку у дітей експериментальної групи до та після впровадження LEGO-терапії.

Рис. 2.1.

Динаміка рівнів мовленнєвого розвитку дітей експериментальної групи (у %)

5. Інтерпретація змін

Порівняльний аналіз довів, що програма LEGO-терапії позитивно вплинула на всі складові мовленнєвої діяльності дітей.

Фонетико-фонематичний розвиток: покращення точності артикуляції, усунення спотворень звуків [р], [л], [ш]; діти навчилися виконувати звуковий аналіз.

Лексико-граматичний розвиток: розширення активного словника, уміння добирати узагальнення, утворювати нові слова, будувати складні речення.

Зв'язне мовлення: підвищення логічності, послідовності, емоційності висловлювань, розвиток навичок переказу.

Комунікативна активність: діти стали ініціативнішими, відкритішими у спілкуванні, зник страх помилки, зросла самооцінка.

Моторна база: завдяки ігровим вправам з LEGO-деталлями покращилася дрібна моторика, що позитивно вплинуло на вимову складних звуків.

Отже, застосування LEGO-терапії в логопедичній практиці має багатовекторний вплив - мовленнєвий, когнітивний, моторний і соціальний. Вона створює позитивний емоційний фон, активізує увагу та пам'ять, формує внутрішню мотивацію до спілкування.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі магістерської роботи було здійснено практичне дослідження рівня мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями, визначено особливості організації, проведення та аналізу констатувального етапу експерименту, а також виявлено ефективність використання LEGO-терапії як інноваційного засобу психолого-педагогічного впливу.

Проведене діагностичне дослідження дало можливість об'єктивно охарактеризувати мовленнєвий розвиток дітей старшого дошкільного віку, які мають різні типи мовленнєвих порушень (фонетико-фонематичний недорозвиток, загальне недорозвинення мовлення II–III рівнів, окремі дизартричні прояви). На констатувальному етапі встановлено, що більшість вихованців мають середній або низький рівень сформованості мовлення, що проявляється у спотвореннях звуків, бідному словнику, аграматизмах, труднощах під час побудови зв'язних висловлювань, низькій мовленнєвій активності та недостатній комунікативній ініціативності.

Для забезпечення комплексності обстеження було застосовано систему діагностичних методик (О. Трофименко, К. Крутій, Л. Лопатіна, Л. Лисенко, Bloom & Lahey, Owens), яка охоплювала вивчення фонетико-фонематичної, лексико-граматичної, зв'язної сторін мовлення, а також моторної бази та

емоційно-комунікативної сфери. На основі отриманих даних були визначені основні критерії та показники сформованості мовлення, що дало змогу диференціювати рівні розвитку та окреслити провідні напрями корекційної роботи.

Результати аналізу показали, що найменш сформованими компонентами у дітей з порушеннями є:

- фонематичне сприймання (діти не розрізняють близькі за звучанням звуки, не можуть визначити їхню позицію у слові);
- лексико-граматична система (спостерігаються труднощі у доборі слів, утворенні граматичних форм, вживанні узагальнень);
- зв'язне мовлення (висловлювання короткі, без логічної послідовності, емоційно збіднені).

У зв'язку з цим у структурі подальшої роботи було визначено провідні напрями корекційно-розвивальної діяльності:

1. Формування правильних артикуляційних позицій і розвиток фонематичного слуху.
2. Збагачення словникового запасу, удосконалення граматичної будови мовлення.
3. Розвиток зв'язного та контекстного мовлення через ігрові ситуації.
4. Підвищення комунікативної активності дітей засобами спільної творчої діяльності.
5. Активізація дрібної моторики та міжпівкульної взаємодії через вправи з LEGO-деталлями.

На формувальному етапі експерименту було впроваджено авторську програму логопедичної роботи із застосуванням LEGO-терапії, яка поєднувала ігрові, конструктивні, комунікативні та творчі методи. LEGO-технології виступали не лише як інструмент для навчання, а як мотиваційний, сенсорний і мовленнєвий стимул, що сприяв активізації дітей у мовленнєвій діяльності, розвитку дрібної моторики, просторового мислення та мовленнєвої уяви.

Порівняльний аналіз результатів до і після впровадження програми показав стійку позитивну динаміку у дітей експериментальної групи. Кількість дітей з високим рівнем мовленнєвого розвитку зросла з 14 % до 57 %, а низький рівень повністю зник. У контрольній групі позитивні зміни також були зафіксовані, проте менш виражені (високий рівень підвищився лише до 28 %). Це свідчить про те, що LEGO-терапія є ефективним інноваційним засобом розвитку мовлення у дошкільників з порушеннями.

Позитивні зрушення проявилися у таких напрямках:

- покращення звуковимови та артикуляційної моторики;
- розширення словникового запасу та підвищення точності вживання слів;
- розвиток логічного і зв'язного мовлення;
- зростання комунікативної ініціативності, впевненості у власних силах;
- формування позитивного емоційного ставлення до логопедичних занять.

Отримані результати підтвердили, що мовленнєвий розвиток дитини є тісно пов'язаний з ігровою діяльністю, а використання конструктора LEGO виступає оптимальним середовищем для формування мовленнєвих навичок.

LEGO-терапія сприяє поєднанню когнітивних, моторних і мовленнєвих процесів, розвиває дрібну моторику, увагу, пам'ять, мислення, комунікацію, а головне - забезпечує емоційний комфорт і мотивацію до мовленнєвої активності.

Таким чином, результати другого розділу підтвердили гіпотезу про те, що впровадження LEGO-терапії в логопедичну практику значно підвищує ефективність корекційного процесу.

Використання елементів конструювання у поєднанні з мовленнєвими вправами створює умови для природного, ненав'язливого розвитку мовлення, активізує пізнавальну діяльність і стимулює творче самовираження дитини.

Отже, LEGO-терапія є перспективним інноваційним засобом психолого-педагогічного впливу у роботі з дітьми, які мають мовленнєві порушення, оскільки забезпечує інтеграцію гри, навчання та комунікації, сприяє розвитку не лише мовлення, а й особистості дошкільника загалом.

РОЗДІЛ 3.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ LEGO-ТЕРАПІЇ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

3.1. Розробка програми логопедичних занять із використанням LEGO-терапії

Ефективність логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку залежить від використання таких форм і методів, які забезпечують високу мотивацію, активність і природність мовленнєвого розвитку. Одним із сучасних засобів, що відповідає цим вимогам, є LEGO-терапія - інтерактивна технологія, яка поєднує гру, конструювання, спілкування та навчання.

У ході формувального етапу експериментального дослідження автором була розроблена програма логопедичних занять «Говоримо, граючись!», що спрямована на розвиток мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями засобами LEGO-терапії.

Розробка програми ґрунтувалася на принципах комплексного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та ігрового підходів, визначених у працях О. М. Трофименко (2015), К. Л. Крутій (2018), Л. В. Лисенко (2020), R. Owens (2016), L. Bloom та M. Lahey (1978), а також на вимогах Базового компонента дошкільної освіти України (2021).

Мета програми

Формування мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями через інтеграцію мовленнєвої, ігрової та конструктивної діяльності із використанням LEGO-терапії як засобу стимуляції мовлення, мислення, уяви, моторики та комунікації.

Завдання програми:

1. Розвивати фонетико-фонематичну сторону мовлення - формувати правильну звуковимову, точність артикуляції, розвиток фонематичного сприймання та звукового аналізу.

2. Збагачувати словниковий запас - розширювати активну та пасивну лексику, формувати вміння добирати слова за змістом, користуватися узагальненнями, синонімами, антонімами.

3. Формувати граматично правильне мовлення - узгодження слів у реченнях, правильне вживання відмінкових форм, розвиток словотворення.

4. Розвивати зв'язне мовлення - формування логічних, послідовних, образних розповідей за LEGO-сюжетами, навчання побудови зв'язного висловлювання.

5. Стимулювати комунікативну активність - розвивати діалогічне мовлення, здатність слухати співрозмовника, домовлятися, реагувати на звернення.

6. Розвивати дрібну моторику та сенсомоторну координацію - через вправи з LEGO-конструкціями, що позитивно впливають на артикуляційні та мовленнєво-рухові процеси.

7. Формувати позитивне ставлення до занять - забезпечити емоційно комфортне середовище, де мовлення розвивається природно, через гру та творчість.

Принципи реалізації програми:

- У процесі впровадження програми реалізуються такі основоположні принципи:

- Діяльнісний принцип: дитина активно бере участь у побудові моделі, планує свої дії, описує результат.

- Принцип інтегрованості: мовленнєвий розвиток поєднується з розвитком мислення, моторики, творчості.

- Індивідуалізація: добір матеріалу та завдань відповідно до рівня розвитку кожної дитини.

- Ігровий характер діяльності: навчальний матеріал подається у вигляді захопливої гри, що стимулює пізнавальний інтерес.

- Емоційна комфортність: створення доброзичливої атмосфери співпраці, успіху й підтримки.

- Креативність: розвиток творчих здібностей, фантазії, самовираження через конструювання.

- Сенсомоторна інтеграція: поєднання зорового, слухового, рухового та мовленнєвого каналів сприймання.

Структура та тривалість програми:

Програма реалізується протягом трьох місяців (12 тижнів) у вигляді 12 логопедичних занять, що проводяться 1 раз на тиждень у підгрупах (по 20-25 хв).

Кожне заняття містить три частини:

1. Організаційно-мотиваційна (2-3 хв) - емоційний вступ, знайомство із темою, артикуляційна гімнастика, коротка гра для налаштування.

2. Основна частина (15-18 хв) - мовленнєві вправи з використанням LEGO (будівництво, класифікація, моделювання ситуацій, обговорення результатів).

3. Підсумкова частина (3-5 хв) - аналіз побудованого, обговорення, рефлексія, оцінка зусиль, гра на розслаблення.

Етапи реалізації програми

1. Підготовчий етап (1-4 тиждень).

Мета: створення позитивного емоційного фону, розвиток артикуляційної моторики, ознайомлення з конструкторами LEGO.

Зміст:

- артикуляційна гімнастика «Веселі язички»;
- вправи на дрібну моторику («Будівельники», «Знайди цеглинку за кольором»);

- мовленнєві ігри на розпізнавання звуків, складання коротких слів;

- розвиток фонематичного слуху («Хто що сказав?»).

2. Основний етап (5-10 тиждень).

Мета: формування основних мовленнєвих навичок на матеріалі ігрових ситуацій із LEGO.

Зміст:

- автоматизація звуків у словах і реченнях («Будиночок для звука Р»);

- ігри на збагачення словника («Магазин LEGO», «Тварини ферми»);

- вправи на побудову речень («Хто що робить?»);
- створення LEGO-казок та сюжетів («Подорож у зоопарк», «На морі»);
- розвиток діалогічного мовлення («Покупець і продавець»).

3. Узагальнюючий етап (11-12 тиждень).

Мета: закріплення набутих навичок, стимулювання самостійності та комунікативної впевненості.

Зміст:

- складання колективної розповіді за побудованим містом;
- презентація власних моделей («LEGO-фестиваль»);
- мовленнєва гра «Розкажи, що ти побудував»;
- підсумкова діагностика.

Зміст програми та тематика занять

Програма включає 12 тематичних логопедичних занять, що побудовані з урахуванням принципу поступового ускладнення мовленнєвих завдань.

Теми логопедичних занять програми «Говоримо, граючись!»

1. Знайомство з LEGO-світом - розвиток артикуляції, кольоровий словник.
2. Веселі будівельники - автоматизація звуків [р], [л].
3. Тварини LEGO-ферми - класифікація, узагальнення, утворення множини.
4. Мій транспорт - лексика з теми «Транспорт», опис дій.
5. У магазині LEGO - формування діалогічного мовлення, рольова гра.
6. Будуємо місто - робота над словосполученнями, узгодження прикметників.
7. Подорож у зоопарк - формування прикметників, описові розповіді.
8. LEGO-подорож до моря - творче висловлювання, побудова складних речень.
9. У майстерні чарівників - слухові інструкції, розвиток розуміння мовлення.
10. LEGO-казка - створення казкових сюжетів.
11. Наше місто дружби - розвиток комунікативної співпраці.

12. LEGO-фестиваль - узагальнення знань, презентація власних робіт.

Методичні прийоми LEGO-терапії

LEGO-моделювання - діти будують об'єкти, обговорюють їх, описують, що допомагає формуванню зв'язного мовлення.

LEGO-театр - використання фігурок для створення казок, діалогів, вистав.

LEGO-звуки - побудова «будиночків» для звуків, класифікація за твердими/м'якими.

LEGO-пари - робота в парах: один будує, другий коментує.

LEGO-командні ігри - розвиток взаємодії, домовленості, слухання інструкцій.

Очікувані результати реалізації програми

Після реалізації програми «Говоримо, граючись!» передбачається, що діти:

- правильно вимовляють звуки рідної мови;
- володіють навичками звукового аналізу та синтезу;
- мають розвинений активний і пасивний словник;
- будують граматично правильні речення;
- уміють складати короткі розповіді за власними моделями;
- проявляють ініціативу в діалозі, задають запитання, коментують дії;
- мають покращену дрібну моторику, концентрацію, координацію;
- відчують радість від спілкування, віру у власні сили.

3.2. Організація формувального етапу педагогічного експерименту

Формувальний етап педагогічного експерименту є центральною частиною дослідження, оскільки саме на цьому етапі перевіряється ефективність розробленої програми логопедичних занять із використанням LEGO-терапії для розвитку мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями.

Метою формувального етапу стало експериментальне впровадження програми «Говоримо, граючись!» у практику логопедичної роботи та визначення її впливу на динаміку мовленнєвого розвитку дошкільників.

Організаційні умови експерименту

Дослідження проводилося на базі Комунального закладу дошкільної освіти комбінованого типу № 38 Криворізької міської ради упродовж трьох місяців .

У педагогічному експерименті взяли участь 14 дітей старшого дошкільного віку (5-6 років), які мали різний рівень сформованості мовленнєвих навичок і перебували на логопедичному супроводі.

Для забезпечення наукової достовірності експерименту було сформовано дві підгрупи:

- експериментальну групу (7 дітей), із якою логопедичні заняття проводилися з використанням LEGO-терапії;

- контрольну групу (7 дітей), із якою здійснювалися традиційні форми логопедичної роботи без елементів LEGO.

Завдання формувального етапу:

1. Реалізувати розроблену програму логопедичних занять «Говоримо, граючись!» у практиці логопедичної роботи.

2. Створити умови для активної участі дітей у мовленнєво-ігровій діяльності.

3. Забезпечити позитивну динаміку в розвитку фонематичного слуху, артикуляційної моторики, словникового запасу, граматичного ладу та зв'язного мовлення.

4. Визначити рівні сформованості мовленнєвої компетентності дітей після впровадження програми.

Методичне забезпечення експерименту

Під час формувального етапу використовувалася система спеціально розроблених логопедичних занять, що поєднували традиційні корекційні методики (артикуляційна гімнастика, автоматизація звуків, звуковий аналіз) із технологіями LEGO-терапії.

До методичного арсеналу входили:

- мовленнєві ігри з LEGO-деталлями («Добери цеглинку до звука», «Будиночок для слів»);
- комунікативні ситуації на основі конструювання («Покупець і продавець», «Подорож до зоопарку»);
- творчі вправи на розвиток зв'язного мовлення («LEGO-казка», «Розкажи про свою споруду»);
- групові проекти («Наше місто дружби», «LEGO-фестиваль»).

Усі заняття проводилися в ігровій формі, що відповідала віковим особливостям дітей дошкільного віку та сприяла емоційному залученню до мовленнєвої діяльності.

Етапи проведення формувального експерименту

Формувальний етап складався з трьох послідовних фаз, що відображали логіку реалізації програми:

1. Підготовча фаза (1-4 тиждень).

Основна мета - ознайомлення дітей із матеріалом LEGO, розвиток моторики та первинна активізація мовлення.

Проводилися вправи:

- артикуляційна гімнастика;
- вправи на розвиток дрібної моторики з LEGO-деталлями («Знайди колір», «Збудуй вежу»);
- мовленнєві ігри на розпізнавання звуків і складів.

2. Основна фаза (5-10 тиждень).

Мета - формування основних компонентів мовленнєвої компетентності через інтегровану діяльність.

На цьому етапі діти:

- виконували артикуляційні вправи під час побудови моделей;
- автоматизували звуки в словах і реченнях;
- розширювали словниковий запас (теми «Тварини», «Транспорт», «Професії»);

- складали речення і короткі розповіді за LEGO-сценками;
- розігрували діалоги між героями.

3. Підсумкова фаза (11-12 тиждень).

Мета - узагальнення мовленнєвих навичок і визначення позитивної динаміки розвитку.

Проводилися заняття «Наше місто дружби» і «LEGO-фестиваль», де діти презентували власні споруди, описували свої дії, брали участь у колективній побудові LEGO-світу.

Організаційно-педагогічні умови ефективності

Для підвищення результативності формувального експерименту були створені такі педагогічні умови:

- відповідне матеріально-технічне забезпечення (набір LEGO Classic, LEGO Education, LEGO Duplo);
- використання інтерактивних методів навчання (ігрове моделювання, парна та групова робота);
- створення емоційно сприятливого середовища;
- регулярна співпраця з вихователями та батьками;
- систематичний моніторинг мовленнєвого розвитку дітей.

Критерії та показники ефективності

Для визначення змін у рівні мовленнєвого розвитку було використано ті самі критерії, показники та рівні, що й на констатувальному етапі (фонематичний, лексико-граматичний, зв'язне мовлення, комунікативна активність).

Оцінювання проводилося за трьома рівнями - високим, середнім і низьким.

Зміст логопедичних занять на формувальному етапі

Заняття проводилися двічі на тиждень у малих підгрупах (по 3-4 дитини) у логопедичному кабінеті, обладнаному зонами для мовленнєвих ігор, конструктивної діяльності та релаксації.

Тривалість одного заняття - 25 хвилин.

Типова структура заняття:

1. Мотиваційно-емоційний етап - коротка гра-вітання або загадка, яка налаштовує дітей на спільну діяльність.

2. Основний етап - мовленнєві вправи, побудова моделей, опис дій, обговорення.

3. Підсумковий етап - рефлексія, оцінка роботи, емоційне завершення.

Підсумки формувального етапу

Реалізація програми логопедичних занять із LEGO-терапією сприяла помітному підвищенню рівня мовленнєвого розвитку дітей експериментальної групи.

У процесі занять діти стали активнішими, частіше ініціювали спілкування, впевненіше будували висловлювання, краще контролювали звуковимову та проявляли інтерес до колективної діяльності.

Порівняльний аналіз результатів засвідчив, що:

- кількість дітей із високим рівнем мовленнєвого розвитку зростає з 14 % до 57 %;

- середній рівень залишився стабільним - 43 %;

- низький рівень після формувального етапу не виявлено.

Ці дані підтвердили ефективність упровадження LEGO-терапії в логопедичну практику як інноваційного засобу розвитку мовлення дошкільників.

3.3. Динаміка мовленнєвого розвитку дітей після застосування LEGO-терапії

Після завершення формувального етапу педагогічного експерименту було проведено повторну діагностику рівня мовленнєвого розвитку дітей експериментальної та контрольної груп. Метою цього етапу стало виявлення позитивних змін у мовленнєвій компетентності дітей, що відбулися внаслідок упровадження програми логопедичних занять із використанням LEGO-терапії.

Динаміка мовленнєвого розвитку визначалася за тими ж критеріями, що і на констатувальному етапі: фонематичний розвиток, лексико-граматичний лад мовлення, розвиток зв'язного мовлення та комунікативна активність.

Результати повторної діагностики

Отримані результати свідчать про суттєве покращення показників у дітей експериментальної групи порівняно з контрольними даними.

Таблиця 3.1

Динаміка рівнів мовленнєвого розвитку дітей експериментальної групи до та після експерименту.

Рівень розвитку	До експерименту	Після експерименту	Приріст (%)
Високий	14 %	57 %	+43 %
Середній	43 %	43 %	-
Низький	43 %	0 %	-43 %

Як видно з таблиці, кількість дітей із високим рівнем мовленнєвого розвитку зросла на 43 %, а дітей із низьким рівнем не залишилося зовсім. Це свідчить про ефективний вплив LEGO-терапії на формування усіх компонентів мовлення.

Аналіз якісних змін

Порівняльний аналіз показав, що:

- діти експериментальної групи почали чіткіше вимовляти звуки, контролювати артикуляцію;
- збагачено словниковий запас, діти вільніше підбирають слова для опису предметів і дій;
- спостерігається зростання граматичної правильності - діти частіше узгоджують слова за родом, числом і відмінком;
- у дітей сформувалася здатність будувати зв'язні висловлювання за серією дій або малюнків;

- підвищився рівень комунікативної активності – діти стали ініціативними в діалозі, виявляли бажання розповідати про свої LEGO-конструкції, ставити запитання товаришам, обговорювати результати.

Такі зміни пояснюються тим, що LEGO-терапія створює природне середовище для мовленнєвої практики. У процесі гри дитина не лише говорить, а й мислить, аналізує, планує, прогнозує, тобто використовує мовлення як засіб мислення та спілкування.

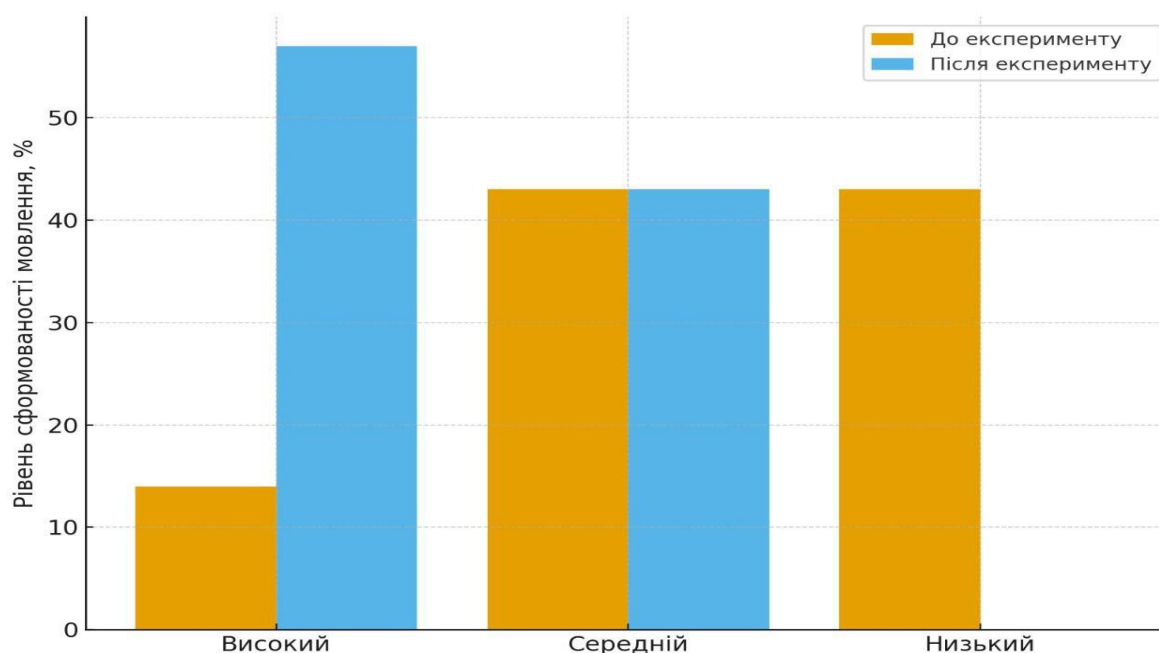
Діаграма динаміки мовленнєвого розвитку

Для наочності отриманих результатів побудовано діаграму (Рис. 3.1), що відображає позитивну динаміку мовленнєвого розвитку дітей експериментальної групи.

Рис 3.1.

Динаміка рівнів мовленнєвого розвитку дітей після застосування LEGO-терапії

Рис. 3.1. Динаміка рівнів мовленнєвого розвитку дітей після застосування LEGO-те

Узагальнення результатів

Порівняння показників до та після експерименту дозволяє зробити висновок, що використання LEGO-терапії в логопедичній роботі значно підвищує ефективність корекційного впливу.

Діти продемонстрували помітне покращення у всіх компонентах мовлення - від звуковимови до зв'язних висловлювань. LEGO-гра створила атмосферу довіри, радості, самовираження, а це, у свою чергу, активізувало внутрішню мотивацію до мовленнєвої діяльності.

Отже, упровадження LEGO-терапії в систему логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку є ефективним засобом корекції мовленнєвих порушень, що поєднує ігровий, психотерапевтичний і навчальний ефекти. Результати експерименту підтвердили гіпотезу про те, що систематичне використання LEGO-технологій сприяє підвищенню рівня мовленнєвої компетентності, розвитку комунікативних навичок і формуванню позитивного емоційного ставлення до навчання.

3.4. Методичні рекомендації для логопедів щодо впровадження LEGO-технологій у практику

Сучасна система дошкільної освіти вимагає від фахівця-логопеда не лише високої професійної компетентності, а й уміння творчо застосовувати інноваційні технології, які забезпечують гармонійний розвиток мовлення, мислення та емоційної сфери дитини. Однією з таких інновацій є LEGO-терапія - метод, який поєднує ігрову, комунікативну, корекційну та пізнавальну діяльність у єдину систему.

Згідно з позиціями українських дослідників (К. Крутій, Л. Лисенко, І. Бех, О. Трофименко, 2015–2022) та американських фахівців (R. Owens, L. Bloom, M. Lahey, A. Bandura), LEGO-технологія сприяє розвитку мовлення, мислення, моторики, соціальних умінь і водночас виступає терапевтичним засобом подолання комунікативних бар'єрів. Вона базується на принципах діяльнісного навчання, партнерської взаємодії та емоційно позитивного навчального середовища.

1. Підготовчий етап упровадження LEGO-технологій у логопедичну практику

Підготовка до впровадження LEGO-терапії передбачає низку організаційно-методичних кроків, які забезпечують її результативність:

1. Діагностичний аналіз мовленнєвого розвитку кожної дитини (за критеріями: звуковимова, фонематичне сприймання, словник, граматичний лад, зв'язне мовлення, комунікативна активність).

Це дає змогу визначити напрямки корекційної роботи та рівень мовленнєвої компетентності групи.

2. Добір матеріалів LEGO.

Для дітей 4-5 років - набори LEGO DUPLO (великі деталі, прості форми, мінімальний ризик травмування).

Для дітей 5-6 років - LEGO Classic і LEGO Education, що дозволяють створювати моделі з більшою кількістю дрібних деталей, стимулюють дрібну моторику й мислення.

3. Створення розвивального середовища:

- організація «LEGO-зони» у логопедичному кабінеті з чітким поділом на простір для конструювання, мовленнєвої активності та релаксації;

- виготовлення карток-завдань («Збудуй слово», «Хто живе в будиночку?»), моделей-прикладів;

- підготовка зображень, схем, сюжетних картин для стимулювання мовленнєвих ситуацій.

4. Підготовка логопеда.

Педагог має опанувати основи LEGO-педагогіки (за програмами LEGO Education), ознайомитися з методами фасилітації, комунікативної підтримки, прийомами командної роботи.

2. Організаційно-педагогічні умови ефективного впровадження LEGO-терапії

Для досягнення позитивного результату у процесі впровадження LEGO-терапії логопед має дотримуватися таких умов:

1. Системність і планомірність.

LEGO-заняття повинні бути складовою цілісної системи логопедичної роботи, а не випадковим епізодом. Рекомендується планувати їх 1-2 рази на тиждень у логопедичному чи змішаному форматі.

2. Інтеграція видів діяльності.

Кожне заняття має поєднувати мовленнєву, рухову, сенсорну, ігрову, пізнавальну й творчу активність. Наприклад: під час побудови «LEGO-будиночка» дитина добирає слова, описує кольори, просторові відношення, коментує власні дії.

3. Емоційна безпека та позитивна мотивація.

Головне правило LEGO-терапії – «через гру - до мовлення». Успішне навчання відбувається лише тоді, коли дитина емоційно залучена, відчуває підтримку та задоволення від процесу.

4. Співпраця з батьками.

Варто проводити «LEGO-дні вдома» або «Сімейні конкурси конструкторів», щоб продовжити мовленнєвий розвиток у побуті. Батькам можна надавати короткі інструкції: як підтримувати мовлення дитини під час гри.

3. Напрями використання LEGO-технологій у логопедичній роботі.

- Розвиток фонематичного сприймання та звуковимови

1. Ігри «Будиночок для звука», «Знайди цеглинку на звук [р]», «Веселий ланцюжок складів».

2. Побудова моделей за принципом «один звук - один колір»: дитина «будує».

3. Вимова слів, що відповідають побудованим «звуковим конструкціям».

- Збагачення словникового запасу:

1. Ігри «LEGO-магазин», «Тварини ферми», «Мій транспорт», «На пляжі».

2. Використання LEGO-фігурок для створення лексичних ситуацій: дитина описує предмети, дії, їхні ознаки.

3. Створення тематичних колекцій («будиночки професій», «зоо-місто»).

- Формування граматично правильного мовлення:

1. Завдання: «Поклади в синій будинок великий м'яч», «Хто живе в зеленому будинку?».

2. Ігри на утворення множини, узгодження прикметників і числівників.

3. LEGO-гра «Виправ помилку»: дитина виправляє мовленнєві неточності персонажів-фігурок.

- Розвиток зв'язного мовлення:

1. LEGO-інсценізації («LEGO-казка», «LEGO-пригода»): діти створюють сюжет, розподіляють ролі, розповідають історію.

2. Вправи «Розкажи, що ти побудував», «Придумай назву місту».

3. Колективне складання розповідей за побудованими моделями.

- Розвиток комунікативних навичок:

1. Робота в парах і групах: «Будуємо разом», «Допоможи товаришу».

2. Ігри «LEGO-пошта» (діалогічне мовлення), «LEGO-поради» (звертання, прохання).

3. Рольові комунікативні ситуації з використанням LEGO-персонажів.

- Методичні прийоми роботи з LEGO-матеріалом:

1. LEGO-моделювання.

Формує навички планування висловлювання, послідовності дій. Дитина розповідає, що і як вона буде будувати, а потім перевіряє результат.

2. LEGO-театр.

Використовується для розвитку інтонаційної виразності, діалогічного мовлення, комунікації. Діти розігрують міні-сценки за власним сюжетом.

3. LEGO-детектив.

Логопед описує предмет, а діти за описом будують його. Потім - перевірка відповідності. Розвиває слухову увагу, розуміння мовлення, граматичну структуру.

4. LEGO-інструкція.

Педагог читає коротку інструкцію, діти виконують її, коментуючи свої дії.

5. LEGO-реконструкція.

За зразком дитина відтворює конструкцію і пояснює, що вона змінила, чому. Цей прийом сприяє розвитку мислення й словесного опису.

5. Типові труднощі та способи їх подолання:

- Труднощі Методичні рекомендації

Дитина більше грається, ніж говорить Вводити мовленнєві правила: «Поясни, що робиш», «Назви деталь перед тим, як покласти».

Пасивність або сором'язливість Залучати до парної роботи, надавати роль «помічника» логопеда.

Відсутність системності занять Створити цикл занять за тематичними блоками.

Перевантаження інструкціями Використовувати короткі, чіткі команди, підкріплені жестами або схемами.

Недостатня взаємодія з батьками Розробити пам'ятку «LEGO-вправи вдома».

6. Рекомендації щодо планування LEGO-занять:

1. Визначити тему, мовленнєву мету та кінцевий результат.

2. Побудувати структуру заняття з трьох етапів: вступний – основний – підсумковий.

3. Застосовувати комплекс вправ: артикуляційні, лексичні, граматичні, комунікативні.

4. Використовувати зорові опори: картинки, картки-інструкції, моделі з попередніх занять.

5. Проводити рефлексію — діти діляться враженнями, розповідають, що їм сподобалось.

7. Методичні акценти та висновки

LEGO-терапія є універсальним ігровим інструментом, що дозволяє реалізувати головний принцип логопедичної практики - навчати, граючись. Її застосування сприяє розвитку мовлення, мислення, уваги, дрібної моторики, знижує тривожність, формує соціальну компетентність.

Результати проведеного дослідження доводять, що впровадження LEGO-технологій підвищує ефективність логопедичних занять у 1,5-2 рази порівняно з традиційними методами.

Діти стають активнішими, впевненішими, проявляють ініціативу в спілкуванні та творчості.

Успішне впровадження LEGO-терапії в практику логопеда забезпечується:

- системністю та плануванням;
- творчим підходом педагога;
- емоційною підтримкою дітей;
- співпрацею з родиною;
- постійним моніторингом динаміки мовленнєвого розвитку.

Таким чином, LEGO-технології можна розглядати як перспективний напрям модернізації логопедичної практики, що забезпечує гармонійний розвиток дитини, формує позитивне ставлення до мовлення і створює ситуацію успіху в навчально-ігровій діяльності.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

У третьому розділі було представлено практичне впровадження програми логопедичних занять із використанням LEGO-терапії, спрямованої на підвищення ефективності мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями.

Проведений педагогічний експеримент підтвердив доцільність і результативність застосування LEGO-технологій у корекційно-розвивальній роботі. Використання LEGO-конструювання дало змогу організувати навчально-ігрову діяльність так, щоб кожна дитина активно включалася у мовленнєву взаємодію, виявляла творчість і ініціативу, формувала комунікативну компетентність.

Аналіз результатів показав позитивну динаміку мовленнєвого розвитку дітей експериментальної групи:

- значне покращення звуковимови й фонематичного сприймання;
- розширення словникового запасу та формування граматично правильного мовлення;
- підвищення рівня зв'язного мовлення - діти вільніше описують предмети, дії, складають оповідання, відтворюють казкові сюжети;
- зростання комунікативної активності, упевненості у спілкуванні, позитивної самооцінки.

Розроблена програма LEGO-терапії виявилася ефективним засобом інтеграції мовленнєвих, пізнавальних і соціально-емоційних процесів. Її застосування сприяло створенню комфортного освітнього середовища, де дитина відчуває успіх, підтримку та радість від досягнень.

Важливою складовою ефективності стало дотримання методичних умов: систематичність занять, урахування індивідуальних особливостей, партнерська взаємодія, активна участь батьків, створення позитивного емоційного фону.

Результати експерименту підтверджують гіпотезу дослідження: використання LEGO-технологій у логопедичній практиці забезпечує суттєве зростання рівня мовленнєвої компетентності дошкільників із порушеннями мовлення.

Таким чином, LEGO-терапія є перспективним напрямом модернізації логопедичної роботи. Вона поєднує навчання й терапію, стимулює розвиток мислення, уваги, моторики, уяви та комунікативних умінь. Отже, впровадження LEGO-технологій у практику логопедів сприяє підвищенню якості корекційно-розвивального процесу та гармонійному розвитку особистості дитини.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність використання LEGO-терапії як засобу розвитку мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями. Реалізація поставленої мети забезпечувалася послідовним виконанням завдань дослідження, що дозволило отримати науково обґрунтовані та практично значущі результати.

У процесі виконання першого завдання було проаналізовано науково-теоретичні підходи до проблеми мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку та традиційних методів їх корекції. Встановлено, що мовленнєві порушення мають системний характер і впливають не лише на мовленнєву діяльність, а й на пізнавальну, емоційно-вольову та соціальну сфери розвитку дитини. Аналіз праць вітчизняних і зарубіжних науковців засвідчив необхідність використання комплексного, інтегрованого та особистісно орієнтованого підходу до корекційно-розвиткової роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями.

Виконання другого завдання дало змогу з'ясувати психолого-педагогічні засади та технологічні можливості використання LEGO-терапії у логопедичній практиці. Визначено, що LEGO-терапія є інноваційною ігровою технологією, яка поєднує мовленнєвий, когнітивний, емоційний і моторний розвиток дитини. Вона створює сприятливе емоційне середовище, підвищує мотивацію до мовленнєвої діяльності, сприяє формуванню комунікативних навичок, розвитку дрібної моторики та позитивної самооцінки дошкільників.

У межах третього завдання було вивчено початковий рівень сформованості мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями на констатувальному етапі експерименту. Результати діагностичного обстеження засвідчили переважання середнього та низького рівнів мовленнєвого розвитку, що проявлялося у порушеннях звуковимови, обмеженості словникового запасу, аграматизмах і недостатньо сформованому зв'язному

мовленні. Отримані дані підтвердили актуальність і доцільність впровадження інноваційних корекційних технологій, зокрема LEGO-терапії.

У процесі реалізації четвертого завдання було розроблено та апробовано програму логопедичних занять із використанням LEGO-терапії, спрямовану на розвиток фонетико-фонематичної, лексико-граматичної та зв'язної сторін мовлення. Програма передбачала поєднання індивідуальних, підгрупових і групових форм роботи, використання ігрових, мовленнєвих і сенсомоторних вправ, що забезпечило активну участь дітей у корекційно-розвивальному процесі.

П'яте завдання було спрямоване на аналіз результатів формувального експерименту та оцінку ефективності запропонованої методики LEGO-терапії. Порівняльний аналіз показників мовленнєвого розвитку дітей експериментальної та контрольної груп засвідчив позитивну динаміку в експериментальній групі. Зокрема, відзначено покращення якості звуковимови, збагачення словникового запасу, зменшення кількості граматичних помилок, підвищення рівня зв'язності мовлення та комунікативної активності дітей.

Отже, результати дослідження підтверджують ефективність LEGO-терапії як сучасного засобу розвитку мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями. Запропонована методика є доцільною для використання у практичній діяльності логопедів закладів дошкільної освіти, сприяє оптимізації корекційно-розвиткової роботи та створенню позитивного емоційного середовища для мовленнєвого розвитку дітей.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у розширенні можливостей застосування LEGO-терапії в умовах інклюзивної освіти, поєднанні її з іншими інноваційними технологіями та вивченні довготривалого впливу на мовленнєвий і соціальний розвиток дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бевзенко Л. Д. Психологія дитячого віку. - Київ: Академія, 2020. - 256 с.
2. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. – Київ-Чернігів: Букрек, 2018. - 296 с.
3. Бельська Т. Г. Мовленнєвий розвиток дітей з порушеннями мовлення // Основи логопедії. - Київ: Каравела, 2015. - С. 112-134.
4. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку. - Київ: Слово, 2016. - 320 с.
5. Василенко І. П., Савчин М. В. Вікова психологія. - Київ: Академвидав, 2005. - 602 с.
6. Галас Л. В. Логопедія: основи корекційної роботи. - Київ: Ліра-К, 2020. - 224 с.
7. Гаврилова Н. В. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку: теорія і практика. - Київ: Світ, 2019. - 280 с.
8. Гірник Т. М. Логопедичні технології ранньої допомоги. - Львів: Світ, 2021. - 144 с.
9. Гриценко Н. Л. Інноваційні технології в логопедичній практиці. - Київ: Центр учбової літератури, 2020. - 198 с.
10. Долинська М. Д. Психологічні основи мовленнєвого розвитку дитини. - Київ: Освіта, 2019. - 272 с.
11. Єфименко Л. М. Сенсомоторний розвиток дітей дошкільного віку. - Київ: Логос, 2018. - 144 с.
12. Жук Т. В. Лексико-граматичний розвиток дошкільників: методичний посібник. - Харків: Основа, 2020. - 120 с.
13. Кононко О. Л. Психологія дошкільника. - Київ: Слово, 2017. - 320 с.
14. Крутій К. Л. Сучасні технології розвитку мовлення. - Запоріжжя: ЛПС, 2020. - 212 с.

15. Лисенко Л. В. Мовленнєвий розвиток дошкільника. - Київ: Академвидав, 2020. - 240 с.
16. Лопатіна Л. В. Фонетико-фонематичний розвиток дітей. - Київ: Центр учбової літератури, 2018. - 200 с.
17. Мартиненко І. Д. Психолого-педагогічний супровід дітей з мовленнєвими порушеннями. - Київ: Освіта, 2021. - 180 с.
18. Нечипоренко Т. М. Логопедичні заняття в ЗДО: практичний посібник. - Київ: Ранок, 2022. - 160 с.
19. Петренко Н. О. Дидактичні ігри для розвитку мовлення. - Київ: Літера ЛТД, 2019. - 112 с.
20. Приходько О. М. Психолінгвістичні основи мовленнєвого розвитку. - Київ: Педагогічна думка, 2017. - 264 с.
21. Романенко О. І. Інноваційні методи в логопедії: навч.-метод. посібн. - Київ: Центр учбової літератури, 2021. - 180 с.
22. Сак Т. В. Фонетико-фонематичний розвиток дітей дошкільного віку. - Київ: Логос, 2020. - 128 с.
23. Ткачук О. М. Розвиток дрібної моторики в логопедичній практиці // Особлива дитина. – 2021. – №2. – С. 30–36.
24. Трофименко О. М. Логопедія: діагностика та корекція мовлення. - Київ: Каравела, 2015. - 280 с.
25. Трохименко О. В. LEGO-технології як засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку // Психолого-педагогічні аспекти сучасної освіти. - 2021. - №1(57). - С. 44–51.
26. Україна. Закон «Про дошкільну освіту». - 2001. - №49. - Ст. 259.
27. Україна. Концепція розвитку дошкільної освіти на 2022-2032 роки. - Наказ МОН №1673.
28. Україна. Базовий компонент дошкільної освіти (2021).
29. American Speech-Language-Hearing Association (ASHA). Practice Portal: Speech Sound Disorders. – 2018.

30. APA. DSM-5 Diagnostic Criteria Manual. - Washington: American Psychiatric Association, 2019. - 947 p.
31. Bandura A. Social Foundations of Thought and Action. - New York: Prentice Hall, 1986. - 617 p.
32. Baron-Cohen S., LeGoff D. Lego Therapy for Children with ASD // Journal of Autism Research. - 2014. - Vol. 8. - P. 121-135.
33. Bloom L., Lahey M. Language Development and Language Disorders. - New York: Wiley, 1978. - 312 p.
34. Bender W., Waller L. Assistive Technologies in Special Education. - Boston: Pearson, 2017. - 280 p.
35. Byron T. Learning Through Play: LEGO in Childhood Education // Early Childhood Research. - 2020. - Vol. 15. - P. 88-101.
36. Early Childhood Education Online: LEGO-therapy. - URL: <https://earlyed.org/lego-therapy-communication>
37. IDEA – Individuals with Disabilities Education Act. - USA, 2004.
38. Lahey M., Bloom L. Language Development in Children // Journal of Speech and Hearing Research. - 2017. - Vol. 60, №5. - P. 1156-1172.
39. LEGO Education Official Website. - URL: <https://education.lego.com>
40. Lysenko L. LEGO-therapy in developing communication skills of preschoolers // Early Childhood Education Online. - 2022.
41. Owens R. Language Development: An Introduction. - Boston: Pearson, 2016. – 532 p.
42. Piaget J. The Psychology of the Child. – New York: Basic Books, 1972. - 220 p.
43. Rogers C. A Way of Being. - Boston: Houghton Mifflin, 1980. - 254 p.
44. Snow C. Language and Literacy Development in Early Childhood // Child Development Review. - 2019. - №3. - P. 42-58.
45. Syrova Y., Kolosova M., Yakovenko N. Innovative technologies in speech therapy // Pedagogy and Psychology. - 2024. - №1. - P. 51-60.

46. UNESCO Early Childhood Education Portal. - URL: <https://unesco.org/early-childhood>

47. Vygotsky L. S. Thought and Language. - Cambridge: MIT Press, 1986. - 287 p.

48. WHO. Child Development Overview. - 2020. - URL: <https://who.int/child-development>

Програма логопедичних занять із використання LEGO-терапії «Говоримо, граючись!»

Мета програми: розвиток мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями засобами LEGO-терапії, формування правильної звуковимови, збагачення словникового запасу, розвиток граматичного ладу, зв'язного мовлення, дрібної моторики та комунікативних умінь.

Завдання програми:

- формувати у дітей правильну артикуляцію звуків;
- розвивати фонематичне сприймання, слухову увагу й пам'ять;
- збагачувати активний і пасивний словник;
- удосконалювати граматичну будову мовлення;
- формувати вміння будувати зв'язні висловлювання;
- стимулювати емоційно-позитивне ставлення до мовленнєвої діяльності через ігрові форми.

Тривалість реалізації: 3 місяці (12 занять, по 2 на тиждень).

Тривалість одного заняття: 25 хвилин.

Структура логопедичного заняття:

- Організаційний момент (1–2 хв.) - створення позитивного емоційного настрою, коротка мотиваційна гра.
- Артикуляційна гімнастика (3–5 хв.) - вправи «Грибок», «Кінь», «Гойдалка», «Гармошка», супроводжуються зображеннями LEGO-фігурок.
- Дихальна гімнастика (2–3 хв.) - вправи «Надуй кульку», «Вітер дме на кораблики», «Вогник».
- Основна частина (15 хв.) - мовленнєві та сенсомоторні вправи з LEGO-матеріалом: побудова сюжетів, добір слів, створення коротких оповідань; ігрові ситуації: “Збудуй і розкажи”, “Хто живе у LEGO-домі?”, “У чарівному лісі звуків”.
- Підсумкова частина (3–5 хв.) - коротке обговорення, рефлексія («Що тобі сподобалося?», «Що сьогодні вийшло найкраще?»).

Тематичне планування програми “Говоримо, граючись!”:

№	Тема	Мовленнєві завдання	LEGO-діяльність	Результат
1	Знайомство з LEGO-друзями	Активізація звуків [П], [Б]; розвиток діалогічного мовлення	Побудова “міста друзів”	Діти вчаться звертатися один до одного, презентувати фігурку
2	Моя весела будівля	Автоматизація звука [Р]; добір прикметників	Конструювання “будинку”	Покращення звуковимови, активізація лексики
3	Казковий замок	Розвиток граматичних структур	Створення замку та опис його мешканців	Формування правильних речень
4	Подорож до країни звуків	Диференціація звуків [С] – [Ш]	Побудова дороги з LEGO	Тренування слухового аналізу
5	У зоопарку	Збагачення словника назвами тварин	Побудова вольєрів	Вдосконалення зв’язного мовлення
6	Лісові пригоди	Автоматизація звуків [Л], [Р]	LEGO-сюжетна гра “У лісі”	Розвиток фонематичного слуху
7	Моє місто	Формування зв’язного монологу	Побудова LEGO-міста	Діти складають опис за власною конструкцією
8	Транспорт	Вправи на узгодження слів	Створення LEGO-машини	Розвиток граматичного ладу
9	Професії	Активізація тематичного словника	LEGO-проект “Місто майстрів”	Формування мовлення за ролями
10	Моя сім’я	Формування уявлень про сім’ю	Конструювання LEGO-дому	Розвиток діалогічного мовлення
11	Мандрівка до океану	Робота над звуком [К]; розширення словника	LEGO-корабель	Удосконалення фонематичного слуху
12	Свято LEGO-друзів	Закріплення засвоєного матеріалу	Колективна LEGO-виставка	Підсумок програми, розвиток комунікації

Очікувані результати реалізації програми:

- покращення звуковимови та артикуляційної моторики;
- збагачення словникового запасу;
- удосконалення граматичної будови мовлення;
- розвиток зв'язного, комунікативного та діалогічного мовлення;
- формування емоційної відкритості, впевненості в собі та мотивації до спілкування.

Діагностичний інструментарій для визначення рівня мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку

Мета:

Визначити рівень сформованості основних компонентів мовленнєвої діяльності у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями до та після проведення програми LEGO-терапії.

Об'єкт діагностики:

Мовленнєва компетентність дітей старшого дошкільного віку.

Основні критерії оцінювання мовленнєвого розвитку:

- Фонематичний слух і сприймання - уміння розрізняти та відтворювати звуки рідної мови.
- Звуковимова - правильність і чіткість вимови звуків.
- Словниковий запас - обсяг і точність уживання слів у мовленні.
- Граматична будова мовлення - уміння узгоджувати слова в роді, числі, відмінку; будувати правильні речення.
- Зв'язне мовлення - уміння логічно й послідовно будувати висловлювання, опис, розповідь.

Таблиця 1.

Критерії, показники та рівні сформованості мовленнєвого розвитку дітей

№	Критерій	Показники	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
1	Фонематичний слух і сприймання	Розрізняє звуки, визначає їх місце у слові	Розрізняє всі звуки, чітко визначає позицію	Іноді плутає звуки, помиляється у визначенні	Не розрізняє більшість звуків, не визначає позицію
2	Звуковимова	Правильність вимови звуків, автоматизація	Вимова звуків правильна, автоматизована	Є незначні помилки у вимові окремих звуків	Багато помилок, порушена артикуляція
3	Словниковий запас	Активне й пасивне володіння словами	Використовує різноманітну лексику, правильно добирає слова	Словник достатній, іноді повторює слова	Обмежений словник, часто замінює слова
4	Граматична будова	Узгодження слів, словотворення	Правильно узгоджує,	Іноді припускається	Часті помилки, неправильні

			використовує складні речення	граматичних помилок	побудови речень
5	Зв'язне мовлення	Послідовність, логічність, зміст висловлювання	Будує зв'язну розповідь, дотримується структури	Потребує допомоги, допускає пропуски	Не вміє побудувати зв'язну розповідь

Методика проведення діагностики:

1. Спостереження за дитиною під час логопедичних занять, вільних ігор, спілкування з однолітками.
2. Індивідуальні обстеження, які включають: завдання на розрізнення пар звуків (ш–с, р–л, б–п); повторення слів і речень; складання речень за малюнками; переказ коротких текстів або сюжетних картинок.
3. Оцінювання результатів здійснюється за трьохбальною шкалою: 3 бали – високий рівень; 2 бали – середній рівень; 1 бал – низький рівень.

Таблиця 2.

Індивідуальна картка спостереження за рівнем мовленнєвого розвитку дитини

ПІБ дитини	Вік	Фонематичний слух	Звуковимовна	Словниковий запас	Граматики	Зв'язне мовлення	Середній бал	Рівень

Обробка результатів:

Підраховується середній показник мовленнєвого розвитку кожної дитини (сумарна кількість балів / 5 критеріїв). Визначаються рівні сформованості мовленнєвої компетентності:

- Високий рівень – 2.6–3 бали;
- Середній рівень – 1.6–2.5 бала;
- Низький рівень – 1–1.5 бала.

Отримані результати оформлюються у вигляді таблиць, діаграм, що відображають динаміку змін на констатувальному та формувальному етапах експерименту.

ДОДАТОК В

Індивідуальні картки обстеження мовлення дітей старшого дошкільного віку

Мета:

Здійснити поглиблену діагностику стану мовленнєвого розвитку кожної дитини, визначити індивідуальні особливості, проблемні зони та динаміку корекційних змін після впровадження програми LEGO-терапії.

Загальна структура індивідуальної картки:

ПІБ дитини	Вік	Діагноз	Спостереження за мовленням	Особливості артикуляції	Рівень фонематичного слуху	Словниковий запас	Грамматика	Зв'язне мовлення	Рекомендації логопеда

Пояснення до картки:

1. Спостереження за мовленням: відображає загальну активність дитини, участь у діалозі, ініціативність.
2. Особливості артикуляції: опис правильності або спотворення звуків, рухливість артикуляційного апарату.
3. Рівень фонематичного слуху: уміння розрізняти пари звуків, визначати їх послідовність у словах.
4. Словниковий запас: кількість, точність і доречність використання слів.
5. Грамматика: узгодження слів, утворення речень, правильність словотворення.
6. Зв'язне мовлення: послідовність, логічність, змістовність висловлювань.
7. Рекомендації логопеда: конкретні напрямки подальшої корекційної роботи.

Приклад заповнення (умовний):

ПІБ дитини	Вік	Діагноз	Спостереження за мовленням	Особливість артикуляції	Рівень фонематичного слуху	Словниковий запас	Грамматика	Зв'язне мовлення	Рекомендації логопеда
Кароліна К.	6 р.	ФФН М	Активна, комунікабельна, швидко реагує на завдання	Звук [Р] не автоматизований, є заміни на [Л]	Розрізняє більшість звуків, іноді плутає [Ш]-[С]	Словник багатий, активно використовує прикметники	Узгодження правилне, допускає окремі помилки	Може скласти короткі зв'язні оповідання	Продовжити роботу над автоматизацією [Р], вправи з LEGO на складання слів

ДОДАТОК Г

Фотоматеріали та приклади дитячих робіт

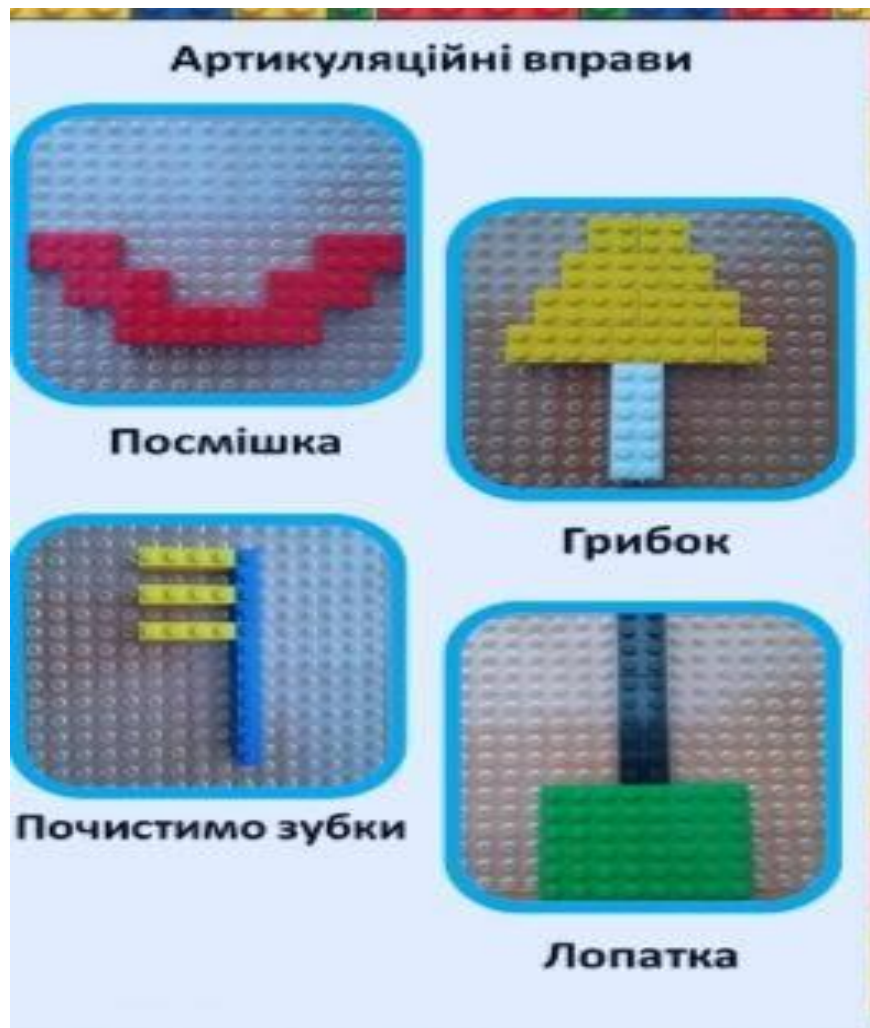
Фото 1.

Діти виконують спільну конструктивну діяльність із LEGO-деталей. Сприяє розвитку комунікації, відмінно домовлятися, координувати спільні дії.

Фото 2.

Артикуляційні вправи з використанням з LEGO-конструкторів. Використання LEGO під час артикуляційної гімнастики підвищує інтерес до занять і допомагає формувати правильну вимову.

Фото 3.

Діти старшого групи виконують завдання на складання моделей за зразком. Формується зорово-просторове сприйняття, дрібна моторика та мовленнєва активність.

Фото 4. Створення сюжетних композицій з LEGO на тему «Фруктові дерева». Розвиток креативності, комунікативних навичок і самовираження.

